

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Навчально-науковий інститут «Інститут державного управління»

Кафедра публічного управління та державної служби

Кваліфікаційна робота магістра

на тему

**ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКУ МАСОВОГО СПОРТУ НА
РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ**

Виконав студент 2 курсу,
групи ЗПУА 2-24

Спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування»

Освітньо-професійної програми «Публічне
управління та адміністрування»

_____ Андрій БОБК

Науковий керівник роботи:

доктор наук з державного управління, професор

_____ Володимир БУЛЬБА

Харків – 2025

ЗМІСТ

1. Вступ	3
2. Розділ 1. Теоретико-методологічні основи публічного управління розвитком масового спорту.....	8
1.1. Масовий спорт як об'єкт публічного управління.....	8
1.2. Публічне управління та державна політика у сфері фізичної культури і спорту.....	9
1.3. Нормативно-правове забезпечення розвитку масового спорту в Україні та ЄС.....	15
1.4. Адаптивний спорт як новий напрямок масового спорту в Україні.....	19
3. Розділ 2. Аналіз сучасного стану розвитку масового спорту на регіональному рівні.....	26
2.1. Інфраструктурне забезпечення регіонів.....	26
2.2. Організаційно-управлінські моделі розвитку масового спорту.....	31
2.3. Фінансування, програми та індикатори ефективності.....	34
4. Розділ 3. Удосконалення публічного управління розвитком масового спорту на регіональному рівні.....	40
3.1. Стратегічні підходи до формування регіональної політики.....	40
3.2. Модель взаємодії органів влади, громадськості та спортивних інституцій.....	44
3.3. Інноваційні інструменти та цифрові рішення.....	47
5. Висновки.....	70
6. Список використаних джерел.....	72

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток масового спорту є важливим інструментом збереження та зміцнення здоров'я населення, профілактики хронічних захворювань, формування здорового способу життя, підвищення працездатності та якості життя громадян. Актуальність теми публічного управління розвитку масового спорту на регіональному рівні зумовлена сукупністю соціально-економічних, демографічних та управлінських викликів, що постають перед сучасною Україною. В умовах зниження рівня фізичної активності населення, поширення гіподинамії, зростання захворюваності та демографічних проблем роль держави й органів місцевого самоврядування у створенні сприятливих умов для занять фізичною культурою і спортом істотно зростає.

Особливої значущості питання розвитку масового спорту набуває на регіональному рівні, оскільки саме регіони є найближчою до населення ланкою публічного управління та безпосередньо відповідають за реалізацію державної політики у сфері фізичної культури і спорту. Регіональні органи влади мають можливість враховувати місцеві особливості, потреби територіальних громад, рівень соціально-економічного розвитку, наявну інфраструктуру та кадровий потенціал, що є визначальним для ефективного розвитку масового спорту. Водночас на практиці спостерігаються нерівномірність розвитку спортивної інфраструктури між регіонами, недостатнє фінансування, обмежена доступність спортивних послуг для різних соціальних груп населення, а також фрагментарність управлінських рішень.

Актуальність теми також посилюється процесами децентралізації та реформування системи публічного управління в Україні, які передбачають розширення повноважень органів місцевого самоврядування та підвищення їхньої відповідальності за соціальний розвиток територій. У цих умовах виникає потреба в удосконаленні механізмів публічного управління розвитком масового спорту, запровадженні ефективних управлінських моделей,

налагодженні міжсекторальної взаємодії між органами влади, громадськими організаціями, закладами освіти, бізнесом та спортивними об'єднаннями. Важливим є також впровадження стратегічного планування, програмно-цільового підходу та сучасних інструментів моніторингу й оцінювання результативності спортивних програм на регіональному рівні.

Розвиток масового спорту має значний соціальний ефект, сприяючи соціальній згуртованості, інтеграції вразливих груп населення, зниженню рівня девіантної поведінки серед молоді та формуванню активної громадянської позиції. У контексті європейської інтеграції України та орієнтації на міжнародні стандарти управління актуалізується необхідність адаптації найкращих світових практик у сфері публічного управління масового спорту до регіональних умов. Усе це зумовлює наукову та практичну значущість дослідження проблем публічного управління розвитку масового спорту на регіональному рівні та підтверджує актуальність теми яку обрали.

Мета і завдання дослідження. Мета полягає у розробці комплексно теоретичних та практичних засади вдосконалення публічного управління розвитком масового спорту на регіональному рівні та вивченні і обґрунтуванні шляхів удосконалення публічного управління розвитком масового спорту на регіональному рівні з урахуванням сучасних умов соціально-економічного розвитку та потреб населення.

Завдання дослідження полягають у наступному: проаналізувати теоретичні підходи до публічного управління у сфері фізичної культури і масового спорту; охарактеризувати нормативно-правові засади та інституційні механізми розвитку масового спорту на регіональному рівні; дослідити сучасний стан і основні проблеми розвитку масового спорту в регіонах; оцінити роль органів державної влади та місцевого самоврядування у забезпеченні доступності масового спорту для населення; визначити основні чинники, що впливають на ефективність публічного управління розвитком масового спорту; запропонувати практичні рекомендації щодо вдосконалення механізмів публічного управління розвитком масового спорту на регіональному рівні.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є сукупність управлінських відносин, механізмів, інструментів та процесів публічного управління, що формуються і реалізуються на регіональному рівні у сфері розвитку масового спорту. У межах дослідження предмет охоплює організаційні, нормативно-правові, фінансово-економічні та інформаційні аспекти діяльності органів державної влади й органів місцевого самоврядування, спрямовані на забезпечення доступності занять фізичною культурою і масовим спортом для різних категорій населення. Також до предмета дослідження належать механізми взаємодії публічної влади з інститутами громадянського суспільства, закладами освіти, спортивними організаціями та приватним сектором у процесі формування та реалізації регіональної політики у сфері масового спорту. Особлива увага приділяється вивченню впливу управлінських рішень на розвиток спортивної інфраструктури, кадрове забезпечення, фінансування та програмно-цільове планування, а також оцінюванню ефективності публічного управління розвитком масового спорту в умовах децентралізації та соціально-економічних трансформацій.

Методи дослідження. У процесі дослідження публічного управління розвитком масового спорту на регіональному рівні використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, що забезпечують комплексний і системний підхід до вивчення обраної проблематики. Теоретичною основою дослідження стали методи аналізу та синтезу, які дали змогу опрацювати наукові підходи, концепції та погляди вітчизняних і зарубіжних учених щодо публічного управління та розвитку масового спорту, а також узагальнити наявний науковий доробок у цій сфері. Метод індукції та дедукції застосовувався для формулювання узагальнених висновків на основі аналізу окремих фактів і явищ.

Для дослідження особливостей функціонування системи публічного управління масовим спортом на регіональному рівні використано системний та структурно-функціональний методи, які дозволили розглянути масовий спорт як складову соціальної політики регіону, визначити взаємозв'язки між

суб'єктами управління та їхні функції. Нормативно-правовий метод застосовувався з метою аналізу законодавчих і підзаконних актів, державних і регіональних програм, що регулюють розвиток фізичної культури і масового спорту. За допомогою порівняльного методу було здійснено зіставлення підходів до публічного управління масовим спортом у різних регіонах та виявлено спільні риси й проблемні аспекти їх реалізації.

Емпіричну частину дослідження забезпечили методи аналізу статистичних даних, які дали можливість оцінити стан та тенденції розвитку масового спорту на регіональному рівні, а також метод узагальнення практичного досвіду діяльності органів публічної влади. Для формування пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління розвитком масового спорту використовувався метод моделювання, що дозволив обґрунтувати можливі напрями оптимізації управлінських механізмів. Комплексне застосування зазначених методів забезпечило об'єктивність, наукову обґрунтованість та практичну значущість результатів дослідження.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх використання в діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування під час формування й реалізації регіональної політики у сфері розвитку масового спорту. Сформульовані у дослідженні висновки та пропозиції можуть бути застосовані для вдосконалення управлінських механізмів, програмно-цільового планування та координації діяльності суб'єктів публічного управління, відповідальних за розвиток фізичної культури і масового спорту на регіональному рівні. Запропоновані рекомендації сприяють підвищенню ефективності використання бюджетних і позабюджетних ресурсів, розвитку спортивної інфраструктури та забезпеченню більшої доступності спортивно-оздоровчих послуг для різних категорій населення.

Результати дослідження можуть бути використані при розробленні та коригуванні регіональних програм і стратегій розвитку фізичної культури та масового спорту, а також у практичній діяльності структурних підрозділів

місцевих органів влади, закладів фізичної культури і спорту та громадських спортивних організацій. Крім того, матеріали дослідження можуть слугувати навчально-методичною базою для підготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері публічного управління, фізичної культури і спорту, а також використовуватися в освітньому процесі під час викладання відповідних дисциплін. Реалізація отриманих результатів у практиці управління сприятиме підвищенню рівня залученості населення до масового спорту, зміцненню громадського здоров'я та сталому соціальному розвитку регіонів.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ МАСОВИМ СПОРТОМ

1.1. Масовий спорт як об'єкт публічного управління

Масовий спорт є складовою фізичної культури суспільства та важливим напрямом державної і регіональної політики, оскільки він безпосередньо впливає на стан громадського здоров'я, соціальну активність населення, розвиток людського потенціалу та підвищення якості життя. Як об'єкт публічного управління масовий спорт має комплексний, багатокomпонентний характер та охоплює широкий спектр суспільних відносин — від формування інфраструктури до забезпечення доступності спортивних послуг і створення мотиваційного середовища для населення.

Масовий спорт (спорт для всіх) - діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на забезпечення рухової активності людей під час їх дозвілля для зміцнення здоров'я(визначення із Закону України про фізичну культуру і спорт)[1].

Масовий спорт — це організована діяльність, спрямована на залучення широких верств населення до регулярної фізичної активності з оздоровчою, рекреаційною, соціальною та виховною метою. На відміну від спорту вищих досягнень, що орієнтується на професійні результати та міжнародні змагання, масовий спорт націлений на зміцнення здоров'я населення, популяризацію активного способу життя, профілактику захворювань, розвиток соціальної інтеграції та згуртованості громади, формування культури фізичної активності, поліпшення криміногенної ситуації в місцях мешкання громадян шляхом урізноманітнення дозвілля. Тому його розвиток є одним із пріоритетів державної політики у сфері здоров'я та соціального розвитку [2]. Масовий спорт є важливим об'єктом публічного управління, оскільки він має великий вплив на здоров'я населення, соціальну інтеграцію, розвиток фізичної культури та національну ідентичність.

В умовах сучасного суспільства розвиток масового спорту виступає як важлива складова державної політики у сфері охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення та розвитку молоді, сприяє фізичному та психічному здоров'ю населення, формує культуру здорового способу життя, покращує якість життя людей, знижує рівень захворювань та соціальних проблем. Відтак, держава активно залучена до формування та реалізації політики в цій сфері.

Основними завданнями публічного управління масовим спортом є створення умов для без бар'єрного доступу до спортивних активностей та сучасної спортивної інфраструктури для всіх верств населення — через організацію фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів та будівництво спортивних майданчиків чи споруд [6]. Держава має ініціювати та реалізовувати програми розвитку масового спорту (наприклад, програми для дітей, людей похилого віку, осіб з інвалідністю тощо). Важливо залучити громадські організації, місцеві органи влади, приватні підприємства до розвитку масового спорту, формуючи партнерства та співпрацю.

Зі збільшенням уваги до здорового способу життя і активного відпочинку, а також з розвитком цифрових технологій, масовий спорт може стати ще більш доступним завдяки інтеграції з новими платформами (наприклад, через мобільні додатки, висвітлення в медіа просторі, онлайн-марафони, онлайн-змагання тощо).

Масовий спорт, як об'єкт публічного управління, є ключовим елементом державної політики в соціальній і культурній сферах. Його розвиток вимагає комплексного підходу, ефективного використання ресурсів та активного залучення всіх секторів суспільства для створення умов для здорового способу життя та активної участі громадян у спортивних заходах.

1.2. Публічне управління та державна політика у сфері фізичної культури і спорту

Публічне управління та державна політика у сфері фізичної культури і спорту є важливими складовими частинами соціальної політики держави, оскільки фізична культура і спорт впливають не тільки на здоров'я та добробут громадян, а й на загальний рівень соціального розвитку, економічну стабільність, а також імідж країни на міжнародній арені. Вони є важливими інструментами державного управління, а також виявляють важливу роль у формуванні національної ідентичності та громадянської свідомості [12].

Публічне управління у сфері фізичної культури та спорту — це комплексна діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій та приватних структур, спрямована на організацію і забезпечення умов для розвитку фізичної культури, спорту та здорового способу життя в країні. Це управління вимагає не тільки належної політики, але й відповідних адміністративних заходів, законодавчих актів, контролю та координації різних структур [18].

Основні функції публічного управління фізичною культурою і спортом:

- *Законодавче регулювання.*

Держава повинна створити правову основу для розвитку спорту і фізичної культури, встановлюючи нормативи та стандарти для організації спортивних заходів, підготовки спортсменів, використання спортивної інфраструктури.

- *Фінансування та бюджетування.*

Забезпечення відповідного фінансування, що включає як бюджетні кошти, так і залучення приватних інвестицій для будівництва спортивних об'єктів, проведення спортивних заходів та підтримки спортивних програм на всіх рівнях.

- *Координація діяльності органів влади.*

Це включає взаємодію між центральними, місцевими органами влади, громадськими та спортивними організаціями, а також залучення громадян до активного способу життя через програми спортивних заходів.

- Підвищення кваліфікації кадрів.

Забезпечення системи підготовки та підвищення кваліфікації спортивних спеціалістів, тренерів, фізіотерапевтів, медичних працівників у сфері спорту та фізичної культури.

- Контроль і моніторинг.

Постійний контроль за дотриманням законодавства у сфері спорту, забезпеченням рівних умов для всіх категорій громадян, а також моніторинг ефективності державних програм та ініціатив.

Державна політика в сфері фізичної культури і спорту — це сукупність принципів, цілей, стратегій, програм та заходів, спрямованих на розвиток цієї сфери в країні. Політика може бути національною або локальною (регіональною, місцевою) в залежності від рівня її реалізації [19].

Основні складові державної політики у сфері фізичної культури та спорту розробка довгострокових програми розвитку фізичної культури і спорту. Які в свою чергу включають: підтримку масового спорту для всіх категорій населення; підготовку висококласних спортсменів для участі в міжнародних змаганнях; розвиток спортивної інфраструктури, будівництво та реконструкція спортивних комплексів, тренувальних баз, шкіл олімпійського резерву тощо.

Зазвичай програми включають заходи для різних соціальних груп, таких як діти, люди з обмеженими можливостями, літні люди та професійні спортсмени.

Державна політика в цій сфері також полягає у створенні нормативно-правової бази, яка регулює всі аспекти спортивної діяльності та визначає права та обов'язки учасників спортивної діяльності, регулювання діяльності спортивних організацій, тренувальних центрів, спортивних клубів, федерацій. Ця політика передбачає сприяння соціальній інтеграції через спорт. Спортивні

заходи можуть стати важливим інструментом для вирішення соціальних проблем, таких як; залучення молоді до здорового способу життя; підтримка людей з обмеженими можливостями через спеціалізовані програми; створення інклюзивних спортивних умов для представників різних етнічних, релігійних, соціальних груп [19].

Держава активно співпрацює з міжнародними спортивними організаціями (наприклад, МОК, ФІФА), що визначають міжнародні стандарти розвитку спорту та фізичної культури. Це співробітництво включає; участь у міжнародних спортивних змаганнях; спільні ініціативи з іншими країнами у сфері розвитку спорту; виконання міжнародних угод, зокрема, у боротьбі з допінгом і іншими порушеннями.

На цьому шляху виникає і низка викликів та проблем публічного управління у сфері спорту, а саме; низький рівень фінансування, багато країн, особливо з обмеженими ресурсами, стикаються з проблемою недостатнього фінансування на розвиток спорту та фізичної культури; корупція та неефективне управління, це може призвести до нецільового використання коштів, недостатнього розвитку інфраструктури та неправомірного впливу на спортивні результати; нерівність в доступі до спорту, проблема забезпечення рівних умов для всіх громадян, особливо для тих, хто проживає в сільській місцевості чи в малозабезпечених сім'ях; низька фізична активність населення, незважаючи на численні програми, проблема низької фізичної активності в багатьох країнах залишається актуальною.

Програма Президента України «Активні парки – локації здорової України» є прикладом реалізації державної політики, спрямованої на розвиток масового спорту, популяризацію фізичної активності та формування здорового способу життя населення [15]. Вона ґрунтується на розумінні того, що збереження здоров'я громадян є одним із ключових чинників національної безпеки, соціальної стабільності та сталого розвитку держави. У межах цієї програми масовий спорт розглядається не лише як сфера дозвілля, а як

важливий інструмент профілактики захворювань, підвищення якості життя та соціальної згуртованості суспільства.

Державна політика, закладена в програмі «Активні парки», орієнтована на створення доступних і безпечних умов для регулярної фізичної активності людей різного віку, рівня підготовки та соціального статусу. Ключовою ідеєю програми є розвиток мережі відкритих спортивних просторів у парках, скверах та інших громадських місцях, де кожен охочий може безоплатно займатися фізичними вправами, брати участь у спортивно-оздоровчих заходах та отримувати мотиваційну підтримку. Таким чином держава сприяє усуненню бар'єрів доступу до занять спортом, зокрема фінансових та інфраструктурних.

Важливою особливістю програми є її комплексний характер та поєднання зусиль центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій і спортивних спільнот. На регіональному та місцевому рівнях програма реалізується через створення відповідних локацій, залучення координаторів і тренерів, організацію регулярних фізкультурно-оздоровчих заходів, що відповідає сучасним підходам публічного управління та принципам децентралізації. Це дозволяє адаптувати державну політику до потреб конкретних територіальних громад і підвищувати її ефективність.

Як складова державної політики у сфері фізичної культури і спорту, програма «Активні парки – локації здорової України» спрямована також на зміну суспільних установок щодо фізичної активності, формування культури рухової активності та відповідального ставлення до власного здоров'я. Вона поєднує інфраструктурні рішення з інформаційно-просвітницькими заходами, що сприяє довгостроковому впливу на поведінку населення. У цьому контексті програма виступає важливим інструментом реалізації соціально орієнтованої державної політики, яка відповідає сучасним європейським підходам до розвитку масового спорту та громадського здоров'я.

Програма «Пліч-о-пліч. Всеукраїнські шкільні ліги» є важливим інструментом державної політики у сфері розвитку масового спорту,

спрямованим на популяризацію фізичної культури серед дітей та молоді, формування здорового способу життя і виховання соціально активного покоління [16]. Реалізація цієї програми відображає стратегічний підхід держави до розвитку масового спорту, починаючи з шкільного середовища як ключового етапу формування фізичних, моральних і соціальних якостей особистості. Через системну організацію спортивних змагань держава створює умови для регулярної рухової активності школярів та підвищення їх мотивації до занять спортом.

Державна політика, закладена в програмі «Пліч-о-пліч», спрямована на залучення максимальної кількості учнів до спортивної діяльності незалежно від рівня їхньої фізичної підготовки, місця проживання чи соціального статусу. Програма орієнтована не лише на виявлення спортивно обдарованих дітей, а насамперед на масовість, доступність і командну участь, що відповідає сучасним підходам до розвитку шкільного спорту. Проведення змагань на різних рівнях — від шкільного та територіального до обласного й всеукраїнського — сприяє формуванню сталої системи залучення дітей до регулярних фізичних навантажень.

Важливим аспектом програми є її соціально-виховний характер. Участь у всеукраїнських шкільних лігах сприяє розвитку таких цінностей, як взаємопідтримка, відповідальність, дисципліна, командна робота та взаємоповага. У цьому контексті масовий спорт розглядається державою не лише як засіб фізичного розвитку, а й як інструмент соціалізації, патріотичного виховання та психологічної підтримки дітей, особливо в умовах суспільних викликів і трансформацій [18].

Програма «Пліч-о-пліч. Всеукраїнські шкільні ліги» реалізується у тісній взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів освіти, спортивних федерацій та громадських організацій, що відповідає принципам публічного управління та міжсекторальної співпраці. На регіональному рівні вона стимулює розвиток спортивної інфраструктури в закладах освіти, підвищення ролі вчителів фізичної культури та тренерів, а

також удосконалення організаційних механізмів управління шкільним спортом. Таким чином, програма виступає важливим елементом державної політики розвитку масового спорту, спрямованої на формування здорової, активної та соціально відповідальної нації.

У майбутньому публічне управління у сфері спорту має спиратися на інноваційні підходи, такі як цифрові технології, інтеграція спорту з освітніми програмами, міжнародна співпраця та використання новітніх методів тренувань. Також важливим аспектом є розширення доступу до спорту для різних соціальних груп, а також розширення ролі спорту в забезпеченні соціальної згуртованості.

1.3. Нормативно-правове забезпечення розвитку масового спорту в Україні та ЄС

Нормативно-правове забезпечення розвитку масового спорту є важливою складовою політики в сфері фізичної культури та спорту в Україні та Європейському Союзі (ЄС). В Україні, як і в ЄС, існує певна правова база, яка регулює діяльність у сфері спорту, проте підходи до регулювання масового спорту можуть мати як схожості, так і суттєві відмінності.

В Україні масовий спорт є частиною фізичної культури, і для його розвитку створено цілу низку нормативно-правових актів, які регулюють різні аспекти цієї сфери.

Основні нормативно-правові акти:

1) Конституція України (1996 р.) [24].

Визначає право кожного громадянина на охорону здоров'я, що включає право на заняття фізичною культурою і спортом. Конституція не містить конкретних норм щодо масового спорту, але є основою для прийняття законодавчих актів, що регулюють цю сферу.

2) Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (1993 р., з подальшими змінами) [1].

Один із основних законів, який регулює розвиток фізичної культури та спорту в Україні. Визначає принципи державної політики у сфері спорту, права і обов'язки організацій, які займаються фізичною культурою, а також організацію масових спортивних заходів. Закон також передбачає механізми підтримки масового спорту через фінансування, створення спортивної інфраструктури, організацію освітніх програм і підготовку тренерів.

3) Закон України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків» (2005 р.) [25].

Містить норми, що стосуються рівних можливостей для всіх громадян, включаючи доступ до спорту для жінок, що є важливим аспектом розвитку масового спорту в Україні.

4) Закон України «Про фізичну культуру і спорт для осіб з інвалідністю» (2017 р.) [1].

Цей закон регулює питання розвитку спорту для людей з обмеженими можливостями, що є важливою складовою масового спорту. Він містить норми щодо створення умов для спортивних заходів, інклюзивних спортивних програм та доступу до спортивних об'єктів для осіб з інвалідністю.

5) Програма розвитку фізичної культури і спорту (затверджується кожні кілька років) [26].

Включає конкретні завдання та заходи для розвитку спорту в Україні. Програми можуть охоплювати різні аспекти розвитку масового спорту: будівництво спортивної інфраструктури, організація спортивних заходів, навчання тренерів, створення умов для доступу до фізичних вправ для різних соціальних груп.

6) Місцеві нормативно-правові акти

На місцевому рівні органи місцевого самоврядування можуть розробляти власні програми та нормативні акти для розвитку масового спорту, зокрема зосереджуючи увагу на створенні спортивної інфраструктури, організації місцевих спортивних заходів, підтримці громадських спортивних організацій.

Важливі аспекти розвитку є підтримка фізичної культури в громадах є навчальні заклади, що в свою чергу запроваджують програми, що сприяють залученню молоді до занять фізичною культурою. Залучення громади до спорту Програми спортивних заходів для всіх вікових груп, зокрема для людей похилого віку та осіб з інвалідністю. Державне та місцеве фінансування будівництва спортивних об'єктів, проведення масових спортивних заходів – це саме те, завдяки чому держава та громада можуть вплинути на розвиток та популяризацію масового спорту.

Нормативно-правове забезпечення розвитку масового спорту в Європейському Союзі (ЄС)

ЄС не має єдиного закону, який регулює масовий спорт на рівні всіх країн-членів. Однак ЄС розробляє рекомендації та директиви, а також підтримує національні програми розвитку спорту через різноманітні фінансові інструменти.

Основні документи та ініціативи ЄС:

Стратегії та рекомендації ЄС у сфері спорту

ЄС не є компетентним для прийняття законів, що безпосередньо регулюють спорт на національному рівні. Однак ЄС розробляє стратегії та надає рекомендації державам-членам для розвитку фізичної культури і спорту. Наприклад, Європейська спортивна хартія (1992 р.) визначає основні принципи розвитку спорту на рівні ЄС.

1) Європейська стратегія для спорту (2011 р.) — документ, що сприяє розвитку спорту в ЄС. Це стратегія підтримки масового спорту через покращення фізичної активності серед населення, розвиток інклюзивних спортивних програм, боротьбу з допінгом [27].

2) Програма Erasmus+

Ця програма ЄС фінансує ініціативи в сфері спорту, особливо ті, що стосуються молоді та масового спорту. Вона надає підтримку організаціям, які працюють над підвищенням фізичної активності серед молоді, розвитку

волонтерства у спорті, а також організації міжнародних спортивних заходів для молоді [28].

ЄС має рекомендації для держав-членів щодо сприяння здоровому способу життя і фізичній активності серед населення. Це включає програми активізації фізичних вправ, розвиток спортивної інфраструктури та просування здорового способу життя через національні і локальні ініціативи.

Важливими є співпраця з міжнародними спортивними федераціями, а також роль «Європейського комітету з фізичної культури» (CDE), який координує політику щодо спорту та фізичної культури серед країн-членів ЄС.

Кожна країна-член ЄС має власне законодавство щодо спорту, яке підтримується рекомендаціями ЄС. Наприклад, у Німеччині та Франції є національні програми, що активно підтримують масовий спорт, пропагують здоров'я через фізичну активність і займаються розвитком спортивної інфраструктури.

ЄС активно підтримує доступність спорту для осіб з обмеженими можливостями. Це включає створення інклюзивної спортивної інфраструктури, забезпечення рівних можливостей для всіх громадян та боротьбу з дискримінацією в спорті.

Порівняльний аналіз нормативно-правового забезпечення в Україні та ЄС

Подібності:

- І в Україні, і в ЄС значна увага приділяється розробці програм і ініціатив для залучення населення до фізичної активності та здорового способу життя.

- В обох випадках існує підтримка інклюзивності спорту, тобто забезпечення доступу до спортивних заходів для осіб з обмеженими можливостями.

Відмінності:

- Україна має більш централізовану модель управління спортом через законодавчі акти, де основну роль відіграють державні органи.

- В ЄС основний акцент ставиться на координацію та підтримку національних ініціатив через рекомендації, а також через фінансові програми, зокрема Erasmus+.

- В Україні більший акцент на створенні інфраструктури, у той час як в ЄС важливу роль відіграє міжнаціональна співпраця та спільні спортивні проекти.

1.4. Адаптивний спорт як новий напрямок масового спорту в Україні

Адаптивний спорт як новий напрямок масового спорту в Україні набуває особливої актуальності в умовах сучасних соціальних та демографічних викликів і є важливою складовою державної політики у сфері фізичної культури та спорту. Його розвиток зумовлений необхідністю забезпечення рівних можливостей для занять фізичною активністю людей з інвалідністю, осіб з тимчасовими порушеннями здоров'я, ветеранів війни, а також інших маломобільних груп населення. Адаптивний спорт розглядається не лише як форма фізичної реабілітації, а як повноцінний інструмент соціальної інтеграції, психологічного відновлення та підвищення якості життя [29].

У системі масового спорту адаптивний спорт має інклюзивний характер і спрямований на залучення широкого кола осіб до регулярної рухової активності з урахуванням їхніх фізичних можливостей та індивідуальних потреб. Його розвиток передбачає створення безбар'єрного спортивного середовища, адаптацію спортивної інфраструктури, програм і методик тренувань, а також підготовку фахівців, здатних працювати з різними категоріями учасників. У цьому контексті адаптивний спорт стає важливим напрямом реалізації принципів доступності, рівності та соціальної справедливості в державній політиці [31].

Особливого значення адаптивний спорт набув у зв'язку зі зростанням кількості осіб, які потребують фізичної та психологічної реабілітації, зокрема серед ветеранів та постраждалих від воєнних дій. Масові адаптивні спортивні

заходи сприяють відновленню фізичних функцій, зниженню рівня стресу, формуванню мотивації до активного життя та поверненню до повноцінної участі в суспільному житті. Таким чином, адаптивний спорт виходить за межі суто спортивної діяльності та виконує важливу соціальну й реабілітаційну функцію [33].

Розвиток адаптивного спорту в Україні потребує ефективного публічного управління на державному та регіональному рівнях, координації дій органів влади, закладів охорони здоров'я, соціального захисту, громадських і ветеранських організацій. Запровадження адаптивного спорту як напряму масового спорту сприяє формуванню інклюзивного суспільства, підвищенню рівня фізичної активності населення та зміцненню громадського здоров'я. У перспективі адаптивний спорт може стати одним із ключових елементів системи масового спорту в Україні, орієнтованої на потреби кожної людини та принципи людяності й соціальної відповідальності.

Адаптивний спорт виступає ефективним засобом фізичної і психосоціальної реабілітації, допомагаючи повернути функціональність, покращити здоров'я та адаптуватися до повсякденного життя.

Розвиток адаптивного спорту сьогодні є одним із пріоритетних напрямів соціальної політики та реабілітації, особливо в умовах повномасштабної війни. Регіони активно формують безбар'єрне спортивне середовище для людей з інвалідністю та ветеранів, які отримали поранення, адже спорт стає для них не лише способом фізичної підготовки, а й важливим елементом психологічного відновлення та повернення до активного життя.

Одним із головних досягнень останніх років стало офіційне включення адаптивного спорту до Харківської обласної програми розвитку фізичної культури й спорту. Це означає, що місцева влада бере на себе зобов'язання підтримувати інфраструктуру, створювати умови для тренувань та залучати до роботи кваліфікованих тренерів. Водночас у регіоні з'являються ініціативи, спрямовані саме на ветеранську спільноту. Зокрема, створено спортивні команди та клуби, у яких займаються люди, котрі втратили кінцівки або стали

інвалідами в наслідок бойових дій. Прикладом є ампфутбольний клуб «Незламні» та ветеранська команда «Незламний Харків». Такі колективи стають простором підтримки, взаєморозуміння та мотивації, допомагають учасникам знову повірити у свої сили [38].

У Харківській області особливу увагу приділяють розвитку тренерської інфраструктури. Поступово формується мережа спеціалістів, які вміють працювати з ветеранами та людьми з інвалідністю, розуміють специфіку травм, обмежень і психологічних станів. Також освітні установи долучаються до цього процесу: Харківський національний університет імені Каразіна підписав меморандум про співпрацю з обласною адміністрацією, що відкриває нові можливості для підготовки фахівців і створення реабілітаційних програм на базі університету.

Попри відчутний прогрес, розвиток адаптивного спорту стикається з певними викликами. Потрібні стабільне фінансування, розширення спортивних баз, закупівля спеціалізованого обладнання та краща логістична доступність для людей із районів області. Значною перешкодою залишається війна, яка створює труднощі для роботи спортивних закладів та переміщення учасників.

Втім, Харківщина вже стала одним із лідерів України за темпами розвитку адаптивного спорту. Регіон демонструє, що системний підхід — поєднання спортивних програм, психологічної підтримки, освітніх можливостей і роботи з громадами — може забезпечити людям з інвалідністю та ветеранам реальний шлях до відновлення та повноцінної інтеграції в суспільство. Адаптивний спорт тут перетворюється на важливу частину реабілітації та символ стійкості, підтримки та незламності.

Отже, зараз у Харківській області адаптивний спорт вже має підґрунтя: на рівні політики, інфраструктури, і суспільної уваги, особливо в контексті підтримки ветеранів.

Війна принесла багато поранених, травмованих, людей з ампутаціями або функціональними обмеженнями. Адаптивний спорт — важливий інструмент повернення до фізичного здоров'я, психологічного стану, соціальної

активності. Завдяки спорту ветерани й люди з інвалідністю можуть відчувати себе потрібними, знайти спільноту, отримати підтримку, відновити зв'язки з суспільством. Це важливо не лише для них — й для всього регіону, щоб зміцнювати єдність і стійкість. Коли влада та освітні заклади відкрито підтримують адаптивний спорт — це формує культуру, де інвалідність не означає ізоляцію. Це крок до суспільства без упереджень, де кожен має право на спорт і активне життя. Для ветеранів — особливо важливо. Спорт дає не лише фізичне, а й моральне відновлення, дає сенс, ціль, структуру, підтримку.

Хоч програми запуснено, далеко не всі громади або населені пункти мають інфраструктуру. Не всі заклади мають басейни або адаптовані зали, не всюди є тренери, готові працювати з людьми з інвалідністю. Не всі потенційні учасники (ветерани, цивільні з інвалідністю) можуть знати, що такі можливості існують, або як долучитися. Потрібна системна комунікація, супровід, підтримка. Обласні програми передбачають підтримку, але потрібні кошти на обладнання, спеціальні засоби, транспорт, персонал, яких може не вистачити. Далекі громади, села — можуть залишатися поза увагою. А саме там часто потрібна підтримка, але складніше створити обладнані майданчики. Поранені, з травмами, з психологічними проблемами — потребують індивідуального підходу, комплексної реабілітації, не лише спорту. Спорт має бути частиною великої системи.

Державна політика, реалізована через ініціативу «Активні парки – Нестримні», орієнтована на створення доступного та безбар'єрного спортивного середовища в громадах. Вона передбачає організацію адаптивних тренувань на відкритих локаціях, розроблення спеціальних програм фізичної активності з урахуванням індивідуальних можливостей учасників, а також залучення підготовлених фахівців і координаторів. Такий підхід дозволяє забезпечити безпечні та ефективні заняття для людей з різними видами порушень здоров'я і водночас сприяє популяризації адаптивного спорту серед широких верств населення.

«Активні парки – Нестримні» є важливою складовою державної політики України у сфері розвитку адаптивного спорту та інклюзивної фізичної культури, спрямованої на забезпечення рівного доступу до рухової активності для осіб з інвалідністю, ветеранів війни, людей з травмами та осіб, які потребують фізичної й психологічної реабілітації. Цей напрям програми «Активні парки» відображає сучасний підхід держави до розвитку масового спорту, у межах якого спорт розглядається не лише як спосіб підтримання фізичної форми, а як інструмент соціальної адаптації, відновлення та повернення людини до активного суспільного життя.

Важливим аспектом цієї державної політики є її соціальна спрямованість та інтеграційний характер. Участь у програмі «Активні парки – Нестримні» сприяє подоланню соціальної ізоляції, формуванню впевненості у власних можливостях, розвитку мотивації до активного способу життя та психологічної стійкості учасників. Особливе значення програма має для ветеранів та осіб, які постраждали внаслідок воєнних дій, адже адаптивний спорт стає для них ефективним засобом фізичної реабілітації та соціальної реінтеграції.

Реалізація ініціативи «Активні парки – Нестримні» ґрунтується на взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських, ветеранських і спортивних організацій, що відповідає принципам публічного управління та міжсекторальної співпраці. На регіональному рівні ця програма стимулює розвиток адаптивної спортивної інфраструктури, підвищує увагу до підготовки кадрів у сфері адаптивного спорту та сприяє впровадженню інклюзивних практик у масовий спорт. Таким чином, «Активні парки – Нестримні» виступають важливим інструментом державної політики у сфері розвитку адаптивного спорту, спрямованої на формування безбар'єрного, здорового та соціально згуртованого суспільства.

Тренінги для інструкторів з адаптивного спорту за підтримки Міністерства молоді та спорту України є важливим елементом державної політики, спрямованої на розвиток інклюзивного та масового спорту в Україні. Підготовка кваліфікованих фахівців у сфері адаптивної фізичної культури є

необхідною умовою для забезпечення якісних, безпечних та ефективних занять фізичною активністю для осіб з інвалідністю, ветеранів війни, людей з травмами та інших груп населення, які потребують спеціального підходу до фізичних навантажень.

Зазначені тренінги орієнтовані на формування у інструкторів практичних і теоретичних компетентностей, необхідних для роботи з різними нозологічними групами. Програми навчання, як правило, охоплюють основи адаптивного спорту, принципи інклюзії та безбар'єрності, методики проведення тренувань з урахуванням фізичних і психологічних особливостей учасників, а також питання безпеки, першої допомоги та мотиваційної підтримки. Особлива увага приділяється роботі з ветеранами та особами, які проходять етапи фізичної й психологічної реабілітації.

Підтримка Міністерства молоді та спорту України у проведенні таких тренінгів свідчить про системний підхід держави до розвитку адаптивного спорту та усвідомлення важливості людського ресурсу в цій сфері. Навчання інструкторів здійснюється у співпраці з профільними громадськими організаціями, спортивними федераціями, реабілітаційними центрами та експертами, що дозволяє поєднати державні управлінські підходи з практичним досвідом роботи на місцях. Це сприяє уніфікації стандартів роботи та підвищенню якості надання спортивно-оздоровчих послуг у громадах.

Реалізація тренінгів для інструкторів з адаптивного спорту має вагоме практичне значення для розвитку регіональних і місцевих програм, зокрема в межах ініціативи «Активні парки – Нестримні». Підготовлені фахівці здатні ефективно впроваджувати адаптивні спортивні заходи, залучати більше людей до регулярної фізичної активності та сприяти формуванню інклюзивного спортивного середовища. У довгостроковій перспективі такі тренінги підвищують спроможність громад у сфері адаптивного спорту та сприяють реалізації державної політики, орієнтованої на здоров'я, рівні можливості та соціальну інтеграцію [15].

Відкриття Сектору адаптивного та масового спорту в Управлінні молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації є важливим кроком у реалізації державної політики щодо розвитку масового та інклюзивного спорту на регіональному рівні. Цей сектор створено з метою системного впровадження програм, спрямованих на популяризацію фізичної активності серед усіх верств населення, зокрема осіб з інвалідністю, ветеранів війни, дітей та молоді, а також людей, які потребують фізичної або психологічної реабілітації. Створення такого структурного підрозділу дозволяє об'єднати зусилля в питаннях розвитку масового і адаптивного спорту, забезпечити координацію між різними організаціями та підвищити ефективність реалізації регіональних спортивних програм.

Сектор адаптивного та масового спорту відповідає за організацію та підтримку ініціатив, таких як «Активні парки – Нестримні», шкільні спортивні ліги та інші регіональні спортивні заходи, спрямовані на залучення максимальної кількості громадян до регулярної фізичної активності. Крім того, підрозділ займається підготовкою та підвищенням кваліфікації інструкторів з адаптивного спорту, організацією тренінгів, семінарів і просвітницьких заходів, що сприяють популяризації інклюзивного спорту серед широкого кола населення.

Відкриття сектору також має важливе соціальне значення, оскільки дозволяє більш ефективно інтегрувати людей з інвалідністю у спортивне життя громади, створює умови для безбар'єрного доступу до спорту та сприяє розвитку інклюзивної культури. На практичному рівні це означає покращення координації роботи між обласними органами влади, закладами освіти, спортивними федераціями та громадськими організаціями, що підвищує результативність програм масового і адаптивного спорту. Таким чином, відкриття Сектору адаптивного та масового спорту в Харківській області є важливим кроком для реалізації регіональної стратегії розвитку спорту, зміцнення здоров'я населення та формування соціально згуртованого та активного суспільства.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ МАСОВОГО СПОРТУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

2.1. Інфраструктурне забезпечення регіонів

Публічне управління розвитком масового спорту на регіональному рівні неможливе без належного інфраструктурного забезпечення, оскільки наявність відповідних спортивних об'єктів та умов для фізичної активності є ключовим чинником залучення населення до занять спортом. Інфраструктура масового спорту включає спортивні майданчики, стадіони, тренажерні та фітнес-зали, басейни, бігові та велосипедні траси, а також відкриті простори для проведення фізкультурно-оздоровчих заходів, таких як парки та сквери з тренажерами. На регіональному рівні завдання органів публічного управління полягає у плануванні, фінансуванні, координації та підтримці розвитку цієї інфраструктури з урахуванням соціальних потреб населення, географічних особливостей території та демографічної структури.

Прикладом ефективного інфраструктурного забезпечення є реалізація соціального проєкту «Активні парки – локації здорової України», де в різних регіонах створюються сучасні спортивні майданчики з вуличними тренажерами, біговими доріжками, зонами для занять груповою фізкультурою та інклюзивними елементами для людей з інвалідністю. Такі локації забезпечують доступність спорту для всіх категорій населення, включаючи дітей, молодь, дорослих та людей старшого віку [15]. В Харківській області, наприклад, у межах цього проєкту відкрито декілька парків із сучасними спортивними об'єктами, що стали центрами активного відпочинку для місцевих громад, а також платформою для проведення тренувань з адаптивного спорту для людей з обмеженими фізичними можливостями.

Ще одним прикладом є створення спортивних майданчиків у школах та закладах позашкільної освіти в рамках програми «Пліч-о-пліч. Всеукраїнські шкільні ліги», яка передбачає забезпечення учнів доступом до сучасної

спортивної інфраструктури для проведення шкільних змагань і тренувань. Завдяки такому підходу не лише підвищується рівень фізичної активності дітей, а й формується спортивна культура серед молоді, що має важливе значення для довгострокового розвитку масового спорту на регіональному рівні.

Інфраструктурне забезпечення включає також розвиток адаптивного спорту. В багатьох областях України вже відкрито спеціалізовані майданчики та зали для тренувань осіб з інвалідністю, де проводяться регулярні заняття та змагання. Прикладом є відкриття Сектору адаптивного та масового спорту в Управлінні молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації, який координує розвиток інфраструктури та програм адаптивного спорту, забезпечує підготовку інструкторів та організацію заходів для маломобільних груп населення.

Таким чином, інфраструктурне забезпечення у Харківській області є фундаментом для ефективного публічного управління розвитком масового спорту на регіональному рівні. Воно створює доступні та безпечні умови для занять фізичною активністю, забезпечує соціальну інтеграцію різних верств населення, підвищує результативність державних програм та ініціатив і формує основу для сталого розвитку спорту в регіонах України. В області створено та активно функціонують численні об'єкти інфраструктури, спрямовані на розвиток масового спорту, які дозволяють забезпечити доступність фізичної активності для різних категорій населення та формують сучасну спортивну культуру регіону. До таких об'єктів належать як традиційні спортивні комплекси та стадіони, так і відкриті громадські простори, парки та майданчики, пристосовані для масових занять спортом і фізкультурою.

Одним із ключових елементів інфраструктури є мережа відкритих спортивних майданчиків у рамках програми «Активні парки – локації здорової України». У Харкові та обласних центрах області функціонують спортивні зони в парку імені Горького, Саржиному Яру, парку Перемоги та на території Молодіжного парку. Тут облаштовані бігові доріжки, зони для силових та функціональних тренувань, майданчики для ігрових видів спорту та інклюзивні

елементи для людей з інвалідністю. Такі простори забезпечують регулярну фізичну активність для широких верств населення, включаючи дітей, молодь, дорослих і людей старшого віку.

Важливим напрямком є спортивні об'єкти при закладах освіти. У школах Харківської області облаштовані сучасні спортивні майданчики, гімнастичні та тренажерні зали, які використовуються для проведення шкільних змагань у рамках програми «Пліч-о-пліч. Всеукраїнські шкільні ліги». Такі заходи не лише підвищують рівень фізичної активності дітей, а й формують спортивну культуру серед молоді, що має важливе значення для довгострокового розвитку масового спорту на регіональному рівні, що у свою чергу сприяє залученню школярів до регулярних тренувань і формуванню командного духу та спортивної культури з раннього віку.

Для розвитку адаптивного спорту створені спеціалізовані об'єкти та зони. Прикладом є Сектор адаптивного та масового спорту Управління молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації, який координує облаштування інклюзивних спортивних майданчиків, організацію тренувань для людей з інвалідністю та проведення регіональних змагань. Також у регіоні функціонують зали та спортивні центри, де проходять регулярні тренування для ветеранів війни, маломобільних груп населення та осіб з особливими потребами.

Окрему увагу приділено розвитку відкритих бігових і велодоріжок, скейт-парків та спортивних зон у житлових масивах міст, що дозволяє мешканцям активно проводити вільний час та підтримувати фізичну форму безпосередньо у своєму районі. Такі об'єкти забезпечують рівний доступ до спорту для всіх категорій громадян і є прикладом реалізації державної політики на регіональному рівні.

Заняття у басейнах відіграють важливу роль у розвитку масового та адаптивного спорту в Харківській області, оскільки вони забезпечують комплексний фізичний розвиток, сприяють зміцненню здоров'я та формують стійкі навички фізичної активності серед різних категорій населення. Басейни

дозволяють проводити заняття з плавання, водної гімнастики, аквааеробіки, реабілітаційні тренування для людей з обмеженими фізичними можливостями, а також підготовку юних спортсменів до участі в змаганнях. Фізичні вправи у воді є безпечними для суглобів та хребта, що робить їх особливо актуальними для дітей, осіб старшого віку та людей, які проходять фізичну реабілітацію після травм чи хвороб.

У Харківській області функціонують як державні, так і комунальні басейни, що відкриті для масових занять спортом. Прикладом є басейн у комплексі «Локомотив» у Харкові, де регулярно проводяться заняття з плавання для дітей та дорослих, тренування для шкільних команд та групові заняття з оздоровчої фізкультури. Також басейни при закладах освіти та спортивних школах, таких як Харківська обласна дитячо-юнацька спортивна школа олімпійського резерву, використовуються для підготовки молоді до спортивних змагань, а також для занять адаптивним спортом – плаванням для дітей та дорослих з інвалідністю.

Особливе значення басейни мають у програмах адаптивного спорту. Басейн «Акварена» долучився до програми розвитку адаптивного спорту у Харківській області і на постійній основі проводить фізкультурно-оздоровчу діяльність серед ветеранів війни, учасників бойових дій та членів їх родин. Тут проводяться реабілітаційні заняття для ветеранів війни, людей з травмами та обмеженими фізичними можливостями, які поєднують фізичне відновлення з психологічною підтримкою. Заняття у воді дозволяють відновлювати м'язовий тонус, покращувати координацію рухів, розвивати витривалість та моторику, що сприяє соціальній інтеграції та підвищенню якості життя учасників.

Попри складну ситуацію, пов'язану з війною, частина басейнів Харківської області продовжує функціонувати, забезпечуючи населення можливістю підтримувати фізичну активність навіть у складних умовах. Водночас планується відновлення зруйнованих об'єктів та модернізація існуючих басейнів, що дозволить зберегти доступність спортивних занять для

різних груп населення та зміцнити інфраструктурну базу масового та адаптивного спорту на регіональному рівні.

Таким чином, заняття у басейнах є важливим елементом розвитку масового і адаптивного спорту в Харківській області, забезпечують комплексний фізичний розвиток, сприяють оздоровленню населення та є ефективним інструментом соціальної інтеграції та реабілітації.

Війна внесла суттєві корективи у розвиток інфраструктури масового спорту Харківської області, оскільки значна частина спортивних об'єктів зазнала руйнувань або перебуває у стані тимчасової непрацездатності. Через бойові дії були пошкоджені як великі спортивні комплекси та стадіони, так і відкриті майданчики в парках та шкільні спортивні зали. Деякі об'єкти повністю зруйновані, що унеможлиблює їх використання для проведення тренувань, змагань або масових фізкультурно-оздоровчих заходів. Це негативно вплинуло на можливості органів публічного управління щодо реалізації державних програм масового та адаптивного спорту на регіональному рівні та зменшило доступність фізичної активності для населення [40].

Особливо постраждали відкриті спортивні зони у містах та районах, які раніше використовувалися у межах програми «Активні парки – локації здорової України», а також шкільні майданчики, що забезпечували регулярні тренування та шкільні спортивні ліги. Руйнування інфраструктури особливо ускладнило проведення занять адаптивного спорту для осіб з інвалідністю та ветеранів війни, які потребують спеціально обладнаних просторів для безпечних тренувань.

Водночас ці обставини стимулюють регіональні органи влади шукати нові форми організації масового спорту, тимчасові локації для тренувань та мобільні спортивні комплекси, а також активно залучати державну та міжнародну допомогу для відновлення та модернізації зруйнованих об'єктів. Незважаючи на складні умови, зусилля влади та громадських організацій

спрямовані на те, щоб відновити доступ до спорту для всіх категорій населення та підтримати фізичну активність громадян навіть у період воєнного стану.

Бойові дії значно ускладнили інфраструктурне забезпечення масового спорту в Харківській області, зруйнувавши багато об'єктів і обмеживши доступ населення до спортивних послуг, проте вона також сприяє пошуку нових рішень для збереження спортивної активності та розвитку масового і адаптивного спорту в умовах постійних викликів.

Харківська область має комплексну спортивну інфраструктуру, яка включає відкриті майданчики, спортивні зали, стадіони, парки та інклюзивні об'єкти. Вона сприяє розвитку масового спорту, залученню населення до фізичної активності, підтримці здорового способу життя та соціальної інтеграції різних верств громадян.

2.2. Організаційно-управлінські моделі розвитку масового спорту

Організаційно-управлінські моделі розвитку масового спорту в Україні та на регіональному рівні, зокрема в Харківській області, формуються на основі державної політики, спрямованої на підвищення рівня фізичної активності населення, популяризацію спорту серед різних вікових та соціальних груп, а також інтеграцію адаптивного спорту для людей з інвалідністю та ветеранів війни. Ці моделі визначають структуру управління, розподіл повноважень між державними органами, місцевим самоврядуванням, громадськими та спортивними організаціями, а також механізми координації та контролю за виконанням програм та ініціатив. Основною метою таких моделей є створення умов для сталого розвитку масового спорту, доступності спортивних послуг для всіх категорій населення та ефективного використання наявної інфраструктури.

Однією з поширених організаційно-управлінських моделей є централізовано-координована, коли ключові рішення щодо розвитку масового спорту приймаються на державному рівні, а їх реалізація здійснюється через

регіональні управління та департаменти молоді і спорту. У Харківській області прикладом такої моделі є діяльність новоствореного Сектору адаптивного та масового спорту при Управлінні молоді та спорту обласної державної адміністрації. Цей підрозділ буде координувати проведення масових спортивних заходів, розвиток інфраструктури, організацію тренінгів для інструкторів та впровадження державних програм, таких як «Активні парки – Нестримні» та «Пліч-о-пліч. Всеукраїнські шкільні ліги». Централізована координація дозволяє уніфікувати стандарти роботи, забезпечити ефективне використання ресурсів та контроль за виконанням державних цільових програм.

Іншою важливою моделлю є децентралізовано-кооперативна, яка передбачає активну участь органів місцевого самоврядування, громадських організацій, спортивних клубів та закладів освіти у плануванні та реалізації спортивних ініціатив. У Харківській області такою моделлю є співпраця обласної адміністрації з міськими та районними радами щодо облаштування спортивних майданчиків у парках, проведення місцевих змагань та організації тренувань для різних категорій населення. Наприклад, у Харкові відкриті спортивні майданчики у Саржиному Яру та парку Перемоги функціонують завдяки координації обласної адміністрації та міської ради, а місцеві громадські організації організовують там групові заняття та спортивні заходи для дітей, молоді та людей з інвалідністю [38].

Моделі розвитку масового спорту також включають функціонально-інтегровану систему, коли спорт інтегрується у різні сфери суспільного життя — освіту, охорону здоров'я, соціальний захист та молодіжну політику. У цьому випадку масовий спорт стає інструментом комплексного розвитку населення: наприклад, шкільні спортивні ліги поєднують навчальний процес з фізичним вихованням, а адаптивні спортивні програми для ветеранів війни реалізуються у співпраці з медичними та соціальними закладами. У Харківській області функціонування таких комплексних програм демонструється на прикладі спортивних центрів для адаптивного спорту, де одночасно проводяться тренування, реабілітаційні заняття та навчальні семінари для інструкторів.

Особливо актуальною стає модель кризового управління у період воєнних дій, коли значна частина інфраструктури масового спорту була зруйнована. У таких умовах органи управління регіонального рівня змушені оперативно перенаправляти ресурси, шукати тимчасові спортивні локації, організовувати мобільні спортивні майданчики та забезпечувати безпечні умови для проведення занять. У Харківській області прикладом цього є тимчасові відкриті майданчики та заняття у басейнах, які функціонують навіть під час обмежених можливостей інфраструктури. Така модель управління демонструє гнучкість та адаптивність організаційних структур до непередбачуваних обставин.

Отже, організаційно-управлінські моделі розвитку масового спорту в Харківській області та Україні в цілому поєднують централізовану координацію, децентралізовану взаємодію з місцевими органами та громадськими організаціями, інтеграцію спорту в соціальні та освітні програми, а також гнучке кризове управління. Використання таких моделей дозволяє ефективно реалізовувати державні програми масового та адаптивного спорту, забезпечувати доступність спортивної активності для широкого кола населення та підтримувати фізичну й соціальну активність громадян навіть в умовах складних викликів, зокрема під час воєнного стану.

Організаційно-управлінські моделі розвитку масового спорту можуть мати різні акценти — державний, місцевий, громадський чи бізнес-орієнтований. Найефективнішим є поєднання кількох моделей, коли інфраструктура підтримується місцевою владою, програми реалізують громадські та освітні організації, а бізнес залучається через партнерства та інвестиції. Головною метою будь-якої моделі залишається доступність спорту для всіх, незалежно від віку, доходу чи місця проживання. Саме комплексні управлінські підходи дозволяють зробити масовий спорт частиною повсякденного життя людей і важливою складовою здорової громади [23].

2.3. Фінансування, програми та індикатори ефективності

Фінансування розвитку масового та адаптивного спорту на регіональному рівні є ключовим елементом державної політики у сфері фізичної культури та спорту, оскільки без належних ресурсів неможлива ефективна реалізація програм, будівництво і утримання спортивної інфраструктури, проведення тренінгів та масових заходів. Фінансування здійснюється за рахунок державного та місцевих бюджетів, а також за підтримки громадських організацій, спонсорів і міжнародних програм. У Харківській області кошти спрямовуються на реконструкцію та облаштування спортивних майданчиків, модернізацію шкільних і університетських спортивних залів, відкриття локацій у рамках ініціативи «Активні парки – локації здорової України», а також на підтримку адаптивного спорту та підготовку інструкторів. Наприклад, фінансування парку в Саржиному Яру передбачало закупівлю сучасних вуличних тренажерів, обладнання для групових занять та облаштування зон для людей з інвалідністю, що забезпечило доступність спорту для широкого кола громадян [15].

Програми розвитку масового спорту на регіональному рівні формуються на основі державних стратегій і включають як інфраструктурні, так і соціально-освітні компоненти. До прикладу, програма «Пліч-о-пліч. Всеукраїнські шкільні ліги» спрямована на залучення учнівської молоді до регулярних спортивних змагань, формування командного духу та розвиток різних видів спорту у школах. В межах програми управління області забезпечує підготовку тренерів, надання обладнання та організацію турнірів. Інший приклад – програма розвитку адаптивного спорту, яка передбачає відкриття спеціалізованих майданчиків, проведення тренінгів для інструкторів та організацію занять для осіб з інвалідністю і ветеранів війни. Такі програми не лише сприяють фізичному розвитку учасників, а й інтегрують їх у соціальне та спортивне життя громади [16].

Індикатори ефективності реалізації програм масового спорту використовуються для оцінки результатів та корекції політики. Основними показниками є кількість залучених до занять громадян, число проведених масових заходів та тренувань, кількість відкритих і модернізованих спортивних об'єктів, кількість підготовлених інструкторів та тренерів, а також рівень охоплення різних груп населення, включаючи дітей, молодь, людей з інвалідністю та ветеранів. У Харківській області, наприклад, одним із показників ефективності реалізації програми «Активні парки – локації здорової України» є кількість відвідувачів спортивних локацій та число проведених відкритих тренувань, які організовуються для всіх категорій населення. В Таблиці 1 представлені офіційні дані, щодо залучення населення до соціального проекту, за ініціативою Президента України, «Активні парки – локації здорової України» на території Харківської області.

Таблиця 1

Рік	Кількість заходів в рамках соціального проекту	Кількість залучених людей	Кількість залучених внутрішньо переміщених осіб
2023	2 272	26 232	2 774
2024	2 787	30 481	4 203

Складено по даним [53].

Фінансування соціального проекту за ініціативою Президента України, «Активні парки – локації здорової України» на території Харківської області у 2023-2024 роках було здійснено за рахунок субвенції із державного бюджету.

В Таблиці 2, представленні данні за 2023-2024 роки, щодо залучення населення на території Харківської області Комунальною установою "Харківський обласний центр фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»" було залучено до фізкультурно-оздоровчої активності.

Таблиця 2

Рік	Кількість заходів в рамках календарного плану	Кількість залучених людей	Кількість залучених внутрішньо переміщених осіб
2023	121	24 028	4 387
2024	208	26 144	3 991

Складено по даним [53].

Фінансування заходів проведених на території Харківської області у 2023-2024 роках було здійснено за рахунок місцевого бюджету.

Попри всі складні умови, спричинені війною, у Харківській області продовжують функціонувати спортивні майданчики та локації для масового і адаптивного спорту, що свідчить про стійкість системи фізичної культури та активний інтерес населення до занять спортом. Багато відкритих майданчиків у парках, шкільних та університетських спортивних залах, а також у спеціалізованих центрах адаптивного спорту залишаються доступними для громади, де проводяться регулярні тренування, групові заняття та спортивні заходи.

Важливим аспектом є те, що навіть у складних умовах кількість людей, які постійно займаються спортом, демонструє стабільне зростання. Населення все активніше долучається до регулярних тренувань на відкритих майданчиках, у басейнах, тренажерних залах та спортивних центрах. Це відбувається завдяки ефективній організації роботи Управління молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації. Такі політика забезпечують доступність спорту для всіх вікових груп і категорій населення, стимулюють соціальну інтеграцію та підтримують психологічний стан громадян у складних умовах воєнного часу [40].

Завдяки поєднанню державної підтримки, активності місцевих органів влади та громадських ініціатив спортивні майданчики Харківської області не лише зберігають свою функціональність, а й стають центрами громади, де люди

можуть підтримувати фізичну форму, займатися улюбленими видами спорту та брати участь у масових заходах. Це дозволяє не лише зберегти інфраструктуру масового спорту, а й забезпечити сталий приріст кількості громадян, які систематично займаються фізичною активністю, що є важливим чинником формування здорового способу життя та підтримки соціальної згуртованості у регіоні навіть у складних обставинах.

Для адаптивного спорту важливими індикаторами є кількість проведених тренувань для людей з інвалідністю та ветеранів, рівень їх залучення у спортивне життя та поліпшення фізичної та психологічної форми учасників.

Фінансування, програми та індикатори ефективності у комплексі дозволяють не лише планувати та реалізовувати заходи з розвитку масового спорту, а й оцінювати їх результативність та вплив на здоров'я населення і соціальну інтеграцію. В Харківській області така система дозволяє ефективно використовувати обмежені ресурси, відновлювати зруйновані спортивні об'єкти у період війни, підтримувати регулярну фізичну активність населення та розвивати інклюзивні програми, що формують здорове, активне і соціально згуртоване суспільство.

Розвиток масового спорту в Україні значною мірою підтримується за рахунок грантів та міжнародних організацій, які надають фінансові та консультативні ресурси для реалізації спортивних програм, розвитку інфраструктури та залучення населення до регулярної фізичної активності. Таке фінансування є особливо важливим у регіонах, де державних ресурсів недостатньо, а також у період кризових умов, пов'язаних із війною, коли частина спортивної інфраструктури була зруйнована. Грантові програми і міжнародна підтримка дозволяють реалізовувати інноваційні проєкти, облаштовувати сучасні спортивні майданчики, навчати інструкторів і тренерів, а також розвивати адаптивний спорт для людей з інвалідністю та ветеранів війни.

Серед міжнародних організацій, що підтримують розвиток масового спорту в Україні, варто відзначити Європейський Союз, який через свої

програми підтримки громад та розвитку спорту фінансує реконструкцію спортивних об'єктів, проведення тренінгів і масових заходів. Організація ОБСЄ також надає гранти на розвиток спорту як інструменту соціальної інтеграції та зміцнення громадянського суспільства. Окрім цього, Всесвітня федерація спорту та благодійні фонди, такі як Laureus Sport for Good Foundation та UNICEF, підтримують проєкти, спрямовані на залучення дітей та молоді до активного способу життя, розвитку інклюзивних спортивних програм та організацію турнірів для маломобільних груп населення.

В Україні реалізація грантових проєктів часто відбувається через співпрацю державних органів, місцевого самоврядування та громадських організацій. Наприклад, у Харківській області за підтримки міжнародних донорів відремонтовані вікна та дахи частково пошкоджених спортивних об'єктів, облаштовані відкриті спортивні майданчики у парках та житлових масивах, придбане сучасне обладнання для тренувальних залів, а також проведені навчальні семінари для інструкторів масового та адаптивного спорту. Завдяки грантовим програмам вдалось організувати мобільні спортивні комплекси для районів, де інфраструктура була пошкоджена через бойові дії, що дозволило зберегти доступ населення до фізичної активності навіть у складних умовах.

Окрім прямих грантів на розвиток інфраструктури, міжнародні організації підтримують також навчальні та освітні програми. Наприклад, проводяться тренінги для інструкторів і педагогів, семінари з організації масових спортивних заходів, обмін досвідом з міжнародними фахівцями та навчання стандартам безпеки і інклюзивності. У Харківській області це дозволяє підвищувати кваліфікацію місцевих тренерів, забезпечувати якісну підготовку молоді та підтримувати розвиток адаптивного спорту для людей з інвалідністю.

Таким чином, гранти та міжнародні організації відіграють надзвичайно важливу роль у розвитку масового спорту в Україні. Вони забезпечують додаткові фінансові ресурси, сприяють впровадженню сучасних стандартів і

технологій, підтримують інклюзивність та доступність спортивних програм для всіх категорій населення. У Харківській області така підтримка дозволяє не лише відновлювати зруйновану інфраструктуру, а й забезпечувати стійке зростання кількості громадян, які регулярно займаються спортом, підтримуючи фізичну активність та формуючи здоровий і соціально згуртований регіон навіть у складних умовах воєнного часу.

РОЗДІЛ 3.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МАСОВОГО СПОРТУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

3.1. Стратегічні підходи до формування регіональної політики

Стратегічні підходи до формування регіональної політики розвитку масового спорту є ключовим елементом створення умов для активного способу життя населення та зміцнення здоров'я громадян. На регіональному рівні політика масового спорту повинна базуватися на системному плануванні, комплексному аналізі потреб населення, ефективному використанні ресурсів та інтеграції спорту в ширші соціальні та економічні стратегії.

Удосконалення публічного управління розвитком масового спорту на регіональному рівні є необхідною умовою формування здорового суспільства, підвищення рівня фізичної активності населення та забезпечення рівного доступу до спортивних можливостей. Ефективність управління на регіональному рівні визначає стан масового спорту безпосередньо для громадян, тому необхідно впроваджувати комплексні підходи, що охоплюють стратегічне планування, модернізацію інституційної системи, фінансову стабільність, розвиток інфраструктури та кадрового потенціалу, цифровізацію та активне залучення громади.

Першим кроком до вдосконалення управління є створення чітких та реалістичних стратегій розвитку масового спорту, що враховують соціальні, демографічні та культурні особливості регіону. Важливо інтегрувати спорт у ширші регіональні стратегії охорони здоров'я, освіти, молодіжної політики та інклюзії, забезпечуючи при цьому участь громадськості та експертів у процесі планування. Такий підхід дозволяє уникати фрагментарності дій та залежності від короткострокових бюджетних чи політичних циклів.

Модернізація інституційної системи включає створення або посилення профільних департаментів у складі обласних та міських адміністрацій, чітке розмежування повноважень між обласним, районним та місцевим рівнями, а також налагодження ефективної взаємодії з громадськими організаціями, приватним сектором, освітніми та медичними установами. Підвищення управлінської компетентності кадрів через навчання та обмін досвідом є критично важливим для забезпечення ефективності політики в цій сфері.

Фінансовий аспект розвитку масового спорту потребує переходу до багаторічного бюджетного планування, впровадження грантових механізмів для громадських організацій і спортивних клубів, а також активного залучення приватних інвестицій через державно-приватне партнерство. Важливим є стимулювання місцевого бізнесу та прозоре використання бюджетних коштів через цифрові системи моніторингу, що дозволяє підвищити стабільність та ефективність фінансування.

Інфраструктурне забезпечення масового спорту на регіональному рівні також потребує удосконалення. Необхідно створювати доступні спортивні майданчики в кожній громаді, реконструювати наявні об'єкти та робити їх інклюзивними, підтримувати багатофункціональні фізкультурно-оздоровчі комплекси та забезпечувати рівномірний розвиток інфраструктури в сільських і міських територіях. Спорт має інтегруватися у повсякденний простір через парки, сквери, шкільні двори та інші громадські простори.

Підтримка людського капіталу є не менш важливою: потрібно розвивати систему підготовки та перепідготовки тренерів з масових видів спорту, сертифікувати інструкторів, створювати професійні стандарти та підтримувати молодих фахівців через освітні та стажувальні програми. Якісні кадри забезпечують сталість програм та залучення населення до активної фізичної діяльності. Активне залучення громади є ще одним ключовим аспектом удосконалення управління. Громадські організації, волонтерські ініціативи, аматорські спортивні клуби та місцеві ліги повинні брати участь у плануванні та реалізації програм, а також у проведенні масових заходів. Формування

спортивних рад або консультативних груп при місцевій владі сприяє більшій залученості населення та підвищує ефективність прийняття управлінських рішень.

Сучасні підходи до управління потребують цифровізації: створення електронних реєстрів спортивної інфраструктури, впровадження онлайн-запису на спортивні заняття, використання цифрових платформ для моніторингу відвідуваності та активності, формування відкритих баз даних для громадськості, а також проведення маркетингових кампаній у соціальних мережах. Цифрові рішення підвищують прозорість, доступність та ефективність взаємодії між громадою та владою.

Одним із основних стратегічних підходів є довгострокове планування та визначення пріоритетів. Регіональні програми повинні передбачати не лише розвиток інфраструктури, а й заходи зі стимулювання фізичної активності, формування спортивних культурних традицій та інклюзивних ініціатив для різних вікових і соціальних груп. Важливо, щоб цілі були конкретними, вимірюваними та досяжними, що дозволяє оцінювати ефективність реалізації політики та коригувати дії у процесі виконання.

Ще одним важливим стратегічним підходом є інтеграція масового спорту в інші сфери регіональної політики, такі як охорона здоров'я, освіта, соціальний захист та розвиток молоді. Такий підхід забезпечує синергію між різними секторами та дозволяє ефективніше використовувати наявні ресурси, створювати комплексні програми оздоровчої, навчальної та спортивної діяльності, що охоплюють широку аудиторію.

Аналіз потреб населення та диференційований підхід є ще одним стратегічним напрямом. Для того щоб політика була ефективною, необхідно враховувати демографічні, соціальні та економічні характеристики регіону, зокрема рівень доходів, щільність населення, стан інфраструктури та наявність професійних кадрів. Це дозволяє формувати програми, які відповідають реальним потребам громадян, забезпечують рівний доступ до спортивних послуг та стимулюють активність усіх категорій населення.

Залучення громадськості та партнерів є невід'ємною складовою стратегічного підходу. Ефективна регіональна політика передбачає активну участь місцевих громадських організацій, спортивних клубів, волонтерів, бізнесу та освітніх установ у плануванні, реалізації та моніторингу спортивних програм. Співпраця державного, приватного та громадського секторів дозволяє створювати більш стійкі та різноманітні ініціативи, збільшуючи охоплення населення та підвищуючи мотивацію до регулярної фізичної активності.

Не менш важливим є впровадження інновацій та цифрових технологій у процес формування регіональної політики. Використання електронних платформ для запису на заняття, моніторингу відвідуваності спортивних об'єктів, збору статистики та обміну інформацією з громадськістю підвищує прозорість, ефективність і доступність масового спорту. Цифровізація також сприяє аналізу результатів програм та швидкому прийняттю управлінських рішень на основі актуальних даних.

Моніторинг і оцінка ефективності політики є критично важливими для стратегічного управління. Встановлення чітких індикаторів, таких як охоплення населення спортивними програмами, кількість доступних спортивних об'єктів, рівень фізичної активності різних груп населення, дозволяє здійснювати регулярний аналіз результатів та коригувати регіональні програми відповідно до потреб громади. Регіони повинні визначати чіткі індикатори ефективності, такі як кількість спортивних об'єктів, охоплення населення, кількість проведених заходів, проводити регулярний аудит стану інфраструктури та аналізувати відвідуваність програм і зворотний зв'язок від населення. На основі цих даних відбувається коригування програм та ресурсного забезпечення, що забезпечує прозорість і обґрунтованість управлінських рішень. Удосконалення публічного управління розвитком масового спорту на регіональному рівні потребує комплексного підходу, який включає стратегічне планування, модернізацію інституцій та фінансових механізмів, розвиток інфраструктури та людського капіталу, цифровізацію, активну участь громади та системний моніторинг результатів. Реалізація таких заходів дозволяє зробити масовий

спорт доступним, сучасним та соціально значущим, створюючи умови для формування здорового, активного та соціально згуртованого суспільства.

Таким чином, стратегічні підходи до формування регіональної політики розвитку масового спорту передбачають комплексне планування, інтеграцію спорту з іншими соціальними та економічними напрямками, аналіз потреб населення, активне залучення громадськості та партнерів, впровадження інновацій і цифрових рішень, а також системний моніторинг та оцінку ефективності. Реалізація цих підходів дозволяє створювати стійку та результативну систему масового спорту, яка сприяє зміцненню здоров'я, підвищенню соціальної активності населення та формуванню здорового та активного регіонального середовища.

3.2. Модель взаємодії органів влади, громадськості та спортивних інституцій

Модель взаємодії органів влади, громадськості та спортивних інституцій у сфері масового спорту є багаторівневою і комплексною системою, яка ґрунтується на принципах співпраці, координації та спільної відповідальності за формування здорового способу життя населення та підвищення рівня фізичної активності. Основною метою цієї моделі є забезпечення доступності спортивних послуг для різних верств населення, розвиток спортивної інфраструктури, популяризація фізичної культури та створення умов для активного залучення громадян до занять спортом на регулярній основі [20].

Органи влади на всіх рівнях виконують ключову регуляторну та координаційну роль у цій системі. Держава визначає стратегічні пріоритети розвитку масового спорту, розробляє програми підтримки фізичної активності, формує нормативно-правову базу, фінансує проекти та інфраструктурні об'єкти, а також забезпечує контроль за їх реалізацією. Місцева влада адаптує державні програми до конкретних потреб регіону, організовує місцеві

спортивні заходи, підтримує спортивні школи, клуби та секції, а також забезпечує створення умов для розвитку волонтерства у сфері спорту.

Спортивні інституції – це організації, які безпосередньо здійснюють організаційно-методичну роботу. До них відносяться федерації різних видів спорту, спортивні клуби, школи олімпійського резерву, університетські та шкільні спортивні секції. Вони розробляють програми навчання та тренувань, готують кваліфікованих тренерів, організовують змагання та фізкультурно-оздоровчі заходи, а також впроваджують інноваційні методики популяризації спорту серед населення. Спортивні інституції також виконують важливу роль у моніторингу результативності програм масового спорту та адаптації їх під потреби різних вікових груп і соціальних категорій громадян.

Громадськість виступає активним партнером і споживачем спортивних послуг. Вона формує попит на спортивні активності, ініціює місцеві проєкти та ініціативи, бере участь у громадських слуханнях і опитуваннях щодо розвитку спорту, підтримує волонтерські рухи та соціальні кампанії, спрямовані на популяризацію здорового способу життя. Взаємодія з громадськістю дозволяє органам влади та спортивним інституціям отримувати зворотний зв'язок, своєчасно реагувати на потреби населення та забезпечувати високу ефективність програм масового спорту.

Інтеграція всіх учасників моделі забезпечується через механізми координації та обміну інформацією. Система передбачає регулярне проведення консультацій, нарад, круглих столів, спільних заходів і соціальних кампаній, що дозволяє враховувати інтереси та потреби всіх сторін. Така інтеграція гарантує баланс між стратегічними цілями держави, організаційно-методичними можливостями спортивних інституцій та запитам громадянськості.

Для сучасного розвитку масового спорту в Україні та на регіональному рівні необхідне проведення системних реформ, спрямованих на створення сприятливих умов для залучення фінансових ресурсів бізнесу. Одним із ефективних механізмів може стати запровадження податкових пільг для підприємств та приватних інвесторів, які активно сприяють розвитку фізичної

культури та спорту, фінансують будівництво спортивних об'єктів, закупівлю обладнання, організацію спортивних заходів або підтримку програм для дітей, молоді та людей з інвалідністю. Такий підхід стимулюватиме приватний сектор брати участь у реалізації державних та регіональних програм масового спорту, розширюючи фінансові можливості без значного навантаження на державний бюджет.

Впровадження податкових пільг дозволить не лише залучити додаткові кошти, а й підвищити зацікавленість бізнесу у створенні довгострокових інвестиційних проектів у сфері спорту, таких як відкриття спортивних комплексів, облаштування парків із тренажерами, організація дитячо-юнацьких ліг і шкільних спортивних програм, а також розвиток адаптивного спорту для маломобільних груп населення. Наприклад, підприємства, які фінансують реконструкцію спортивного майданчика або купують обладнання для шкільних спортивних залів, могли б отримувати податкові преференції у вигляді зниження податку на прибуток або податкового кредиту, що стимулювало б їх активну участь у розвитку інфраструктури та масового спорту.

Такі реформи матимуть подвійний ефект. По-перше, вони дозволять істотно збільшити фінансування масового спорту, залучаючи ресурси, яких державний і місцевий бюджети самотійно не можуть забезпечити. По-друге, це сприятиме формуванню культури соціальної відповідальності бізнесу та партнерства між державою, громадськими організаціями і приватним сектором, що є критично важливим для сталого розвитку спортивної інфраструктури та популяризації здорового способу життя.

На прикладі Харківської області така ініціатива могла б стимулювати бізнес до фінансування відновлення та модернізації спортивних майданчиків, особливо у районах, де інфраструктура постраждала внаслідок воєнних дій. Підприємства могли б брати участь у реалізації програм «Активні парки – Нестримні», «Пліч-о-пліч. Всеукраїнські шкільні ліги» або у фінансуванні адаптивного спорту, отримуючи за це податкові преференції та позитивний імідж у громаді.

Отже, реформування системи фінансової підтримки масового спорту через залучення бізнесу за допомогою податкових стимулів є необхідним кроком для сучасного розвитку фізичної культури. Такий підхід дозволить значно розширити фінансову базу для спортивних програм, сприятиме модернізації інфраструктури, розвитку адаптивного спорту та залученню широких верств населення до регулярної фізичної активності, створюючи умови для формування здорового та активного суспільства.

У підсумку, ефективна модель взаємодії органів влади, громадськості та спортивних інституцій сприяє комплексному розвитку масового спорту, формує культуру фізичної активності серед населення, забезпечує соціальну згуртованість і здорове покоління громадян. Вона також підвищує потенціал національної спортивної системи, забезпечує рівний доступ до спортивних можливостей та створює умови для постійного вдосконалення фізкультурно-спортивної інфраструктури.

3.3. Інноваційні інструменти та цифрові рішення

Інноваційні інструменти та цифрові рішення відіграють ключову роль у сучасному розвитку масового спорту, оскільки вони дозволяють підвищити ефективність управління спортивною інфраструктурою, залучення населення до фізичної активності, організацію тренувань та змагань, а також моніторинг результатів та оцінку ефективності програм. У сучасних умовах, коли розвиток масового спорту стикається з обмеженими ресурсами, руйнуванням інфраструктури через війну та високими вимогами до доступності та інклюзивності, цифрові технології стають незамінним інструментом для забезпечення сталого розвитку спортивної діяльності на регіональному рівні.

Одним із основних напрямів використання інноваційних рішень є цифровізація управління спортивною інфраструктурою. Це включає створення інтерактивних карт спортивних об'єктів, онлайн-реєстрацію для відвідування

майданчиків та басейнів, систему бронювання тренувальних залів та мобільних спортивних комплексів. У Харківській області, наприклад, застосування таких цифрових платформ дозволяє громадянам отримувати актуальну інформацію про доступні локації «Активних парків», години роботи спортивних майданчиків, наявність координаторів та інструкторів, що сприяє підвищенню відвідуваності та залученню більшої кількості людей до регулярних занять спортом [44].

Інноваційні технології також активно застосовуються для організації тренувального процесу та адаптивного спорту. Використання спеціальних мобільних додатків, носимих фітнес-трекерів та платформ для онлайн-тренувань дозволяє спортсменам та інструкторам відстежувати фізичну активність, рівень навантаження, прогрес у тренуваннях та показники здоров'я. Для людей з інвалідністю та ветеранів війни це є особливо важливим, оскільки дозволяє індивідуалізувати тренувальний процес, адаптувати вправи під фізичні можливості та забезпечити безпечне і ефективне відновлення. Цифрові платформи також сприяють організації дистанційних занять та онлайн-майстер-класів, що особливо актуально для віддалених районів або у період обмеженого доступу до спортивних об'єктів через військові дії. Також онлайн платформа допоможе знайти свій напрямок фізичної активності для тих людей, які соромляться відвідувати заняття де присутні багато людей.

Ще одним важливим інноваційним інструментом є створення електронних реєстрів та систем моніторингу ефективності спортивних програм. Такі платформи дозволяють збирати дані про кількість учасників, частоту відвідувань, рівень фізичної підготовки, участь у масових заходах та адаптивному спорті. На основі цих даних органи публічного управління можуть оцінювати ефективність реалізації програм, коригувати напрямки роботи, планувати розвиток інфраструктури та більш цілеспрямовано залучати фінансові ресурси державного та приватного секторів. У Харківській області така система могла б дозволити оперативно відстежувати активність населення у «Активних парках», басейнах та спортивних школах, визначати найбільш

популярні локації та види спорту, а також оцінювати ефективність заходів з адаптивного спорту [45].

Інноваційні цифрові рішення також включають ігрові та мотиваційні платформи, які спрямовані на підвищення залученості населення до фізичної активності. Наприклад, використання мобільних додатків з елементами гейміфікації, челенджів та системи балів за регулярні тренування стимулює дітей, молодь та дорослих займатися спортом систематично. Такі інструменти також сприяють розвитку командного духу та соціальної інтеграції, оскільки учасники можуть об'єднуватися у групи, змагатися між собою та обмінюватися досягненнями через цифрові платформи.

Крім того, цифровізація та інноваційні рішення дозволяють ефективно впроваджувати навчальні програми для інструкторів і тренерів масового та адаптивного спорту. Онлайн-курси, вебінари та віртуальні семінари забезпечують підвищення кваліфікації фахівців, обмін досвідом з міжнародними експертами та впровадження сучасних методик тренувань. Це особливо важливо для Харківської області, де через війну частина спортивних об'єктів була пошкоджена, і існує потреба у швидкій підготовці професійних кадрів для роботи на тимчасових та мобільних спортивних локаціях.

Розглянемо перелік нових інноваційних рішень, які можна запропонувати для розвитку масового спорту на регіональному рівні:

1) Інтелектуальні мобільні додатки для спорту та фізичної активності:

Створити додатки, які не лише відстежують фізичну активність, а й персоналізують тренування під кожного користувача. Наприклад, додаток може аналізувати рівень фізичної підготовки, стан здоров'я, вік та інтереси користувача та формувати індивідуальний план занять, нагадувати про тренування та пропонувати челенджі для мотивації. Також можливе впровадження соціальної складової: рейтинги, віртуальні змагання між містами чи районами, спільні спортивні акції [46].

Інтелектуальні мобільні додатки для спорту та фізичної активності є одним із ключових інструментів сучасного розвитку масового спорту, оскільки

вони поєднують цифрові технології, аналітику даних і персоналізований підхід до тренувального процесу. Такі додатки перетворюють смартфон на персонального тренера, мотиваційного партнера та засіб контролю фізичного стану, що робить заняття спортом більш доступними, системними та ефективними для людей різного віку й рівня підготовки.

Основною перевагою інтелектуальних мобільних додатків є можливість персоналізації тренувань. На основі введених даних про вік, стать, рівень фізичної підготовки, стан здоров'я та поставлені цілі додатки автоматично формують індивідуальні програми тренувань. Алгоритми штучного інтелекту аналізують результати занять, адаптують навантаження, змінюють інтенсивність вправ і пропонують рекомендації для досягнення кращих результатів. Це дозволяє уникати перевантажень, знижує ризик травм і робить тренування максимально ефективними навіть без постійної присутності тренера.

Інтелектуальні додатки також забезпечують детальний моніторинг фізичної активності та стану організму. Вони відстежують кількість кроків, дистанцію, швидкість, пульс, витрачені калорії, якість сну та рівень відновлення. У поєднанні з фітнес-браслетами та смартгодинниками ці додатки формують комплексну картину фізичного стану користувача, що є особливо важливим для масового та адаптивного спорту. Для людей з інвалідністю або тих, хто проходить реабілітацію, такі додатки дозволяють безпечно контролювати навантаження та поступово відновлювати фізичну форму.

Важливим елементом інтелектуальних мобільних додатків є мотиваційна складова. Використання гейміфікації, челенджів, системи досягнень, рейтингів і нагород стимулює користувачів займатися спортом регулярно. Можливість порівнювати власні результати з досягненнями друзів або інших учасників спільноти формує здорову конкуренцію та відчуття належності до активного середовища. Для масового спорту це має особливе значення, адже мотивація є одним із головних факторів залучення населення до систематичних занять фізичною активністю.

Інтелектуальні додатки також сприяють соціальній взаємодії та розвитку спортивних спільнот. Користувачі можуть об'єднуватися у групи, створювати спільні цілі, брати участь у масових онлайн-забігах, марафонах або командних челенджах. Це дозволяє підтримувати соціальні зв'язки, обмінюватися досвідом та залучати до спорту нових учасників. У контексті регіонального розвитку масового спорту такі платформи можуть використовуватися органами публічного управління для популяризації програм, інформування населення про спортивні події та залучення громад до активного способу життя.

Крім того, інтелектуальні мобільні додатки є ефективним інструментом аналітики та управління. Агреговані дані про фізичну активність населення дозволяють оцінювати ефективність спортивних програм, визначати найбільш популярні види активності та планувати розвиток інфраструктури. Для регіонів, зокрема Харківської області, це відкриває можливості для більш обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на розвиток масового та адаптивного спорту.

Таким чином, інтелектуальні мобільні додатки для спорту та фізичної активності є важливим інноваційним інструментом, який поєднує технології, мотивацію та персоналізацію. Вони сприяють залученню широких верств населення до регулярних занять спортом, підвищують якість тренувального процесу, забезпечують інклюзивність та підтримують формування культури здорового способу життя, що є стратегічно важливим для розвитку масового спорту в сучасних умовах.

2) VR/AR-технології для інтерактивних тренувань:

Використання віртуальної та доповненої реальності дозволяє проводити інтерактивні тренування у залах або на відкритих майданчиках. Наприклад, користувач може брати участь у віртуальних забігах або спортивних квестах, що робить процес занять більш цікавим, особливо для дітей і молоді. AR-технології можна застосовувати для інтерактивного ознайомлення з технікою виконання вправ.

VR- та AR-технології сьогодні стають одним із найперспективніших інноваційних інструментів у сфері розвитку масового спорту, оскільки вони докорінно змінюють підхід до тренувального процесу, роблячи його інтерактивним, мотиваційним і доступним для широких верств населення. Використання віртуальної (VR) та доповненої реальності (AR) дозволяє поєднати фізичну активність із цифровим середовищем, створюючи новий формат занять, який відповідає запитам сучасного суспільства та стилю життя, орієнтованого на технології і персоналізацію.

VR-технології забезпечують повне занурення користувача у віртуальний простір, де тренування відбуваються у спеціально створених цифрових локаціях. Людина може виконувати фізичні вправи у віртуальному спортзалі, на стадіоні, у горах або навіть у форматі гри чи змагання. Такий підхід значно підвищує мотивацію до занять спортом, особливо серед молоді та людей, які не мають високої внутрішньої мотивації до традиційних тренувань. Віртуальні тренування можуть включати біг, силові вправи, бокс, функціональний тренінг, танцювальні програми, а також симуляції спортивних ігор, де результат залежить від фізичної активності користувача. Важливо, що VR дозволяє точно дозувати навантаження, контролювати рухи та мінімізувати ризик травм.

AR-технології, на відміну від VR, не замінюють реальний світ, а доповнюють його цифровими елементами. Під час тренування користувач через смартфон, планшет або спеціальні окуляри бачить підказки, візуальні маркери, траєкторії рухів, таймінг вправ або показники фізичної активності прямо у реальному просторі. Це особливо ефективно для масового спорту, адже AR можна використовувати на відкритих спортивних майданчиках, у парках, залах, басейнах та навіть удома. Наприклад, під час бігу або тренування на вуличному майданчику AR може показувати правильну техніку виконання вправ, підраховувати повторення, контролювати поставу та інформувати про досягнення цілей.

Важливим напрямом застосування VR/AR-технологій є адаптивний спорт і реабілітація. Для людей з інвалідністю, ветеранів війни та осіб, які проходять

відновлення після травм, такі технології створюють безпечне та контрольоване середовище для тренувань. VR-програми можуть імітувати рухи, допомагати відновлювати координацію, баланс та м'язову пам'ять, а AR-підказки дозволяють коригувати рухи в реальному часі. Крім фізичної складової, віртуальні тренування позитивно впливають на психологічний стан, знижують рівень стресу та тривожності, що є надзвичайно актуальним у сучасних умовах.

VR/AR-технології також відкривають нові можливості для організації масових тренувань та спортивних заходів. Учасники можуть одночасно тренуватися у різних локаціях, об'єднуючись у спільний віртуальний простір, брати участь у змаганнях, челенджах та командних активностях. Це особливо актуально для регіонів із обмеженим доступом до спортивної інфраструктури або у періоди, коли очні заняття є ускладненими. Такий формат дозволяє зберігати регулярність фізичної активності та підтримувати відчуття спільноти навіть на відстані.

Окрему роль VR/AR-технології відіграють у підготовці тренерів та інструкторів масового і адаптивного спорту. За допомогою віртуальних симуляцій можна моделювати різні тренувальні сценарії, відпрацьовувати методики роботи з різними категоріями населення, навчатися правильній техніці та безпечній організації занять. Це значно підвищує якість підготовки кадрів і сприяє впровадженню сучасних стандартів тренувального процесу.

Таким чином, VR- та AR-технології для інтерактивних тренувань є потужним інноваційним інструментом розвитку масового спорту. Вони поєднують фізичну активність із цифровими рішеннями, підвищують мотивацію, забезпечують інклюзивність, індивідуальний підхід та безпеку тренувань. У перспективі впровадження таких технологій на регіональному рівні може стати важливим кроком до модернізації системи фізичної культури і спорту, залучення нових груп населення та формування стійкої культури активного і здорового способу життя.

3) Платформи для регіональної спортивної навігації:

Цифрові карти регіональних спортивних об'єктів з інтегрованими сервісами бронювання та відгуків. Користувачі зможуть бачити доступні спортивні майданчики, клуби, тренування, графіки занять, рейтинги та відгуки, а також записуватися онлайн. Це підвищить доступність масового спорту навіть у малих містах та селищах [49].

Платформи для регіональної спортивної навігації є важливим інноваційним інструментом розвитку масового спорту, оскільки вони забезпечують зручний доступ населення до інформації про спортивну інфраструктуру, програми та можливості для фізичної активності в межах конкретного регіону. У сучасних умовах, коли люди очікують швидких і зрозумілих цифрових рішень, такі платформи дозволяють об'єднати в одному цифровому просторі всі спортивні ресурси області, міста або громади та зробити їх максимально доступними для громадян через смартфон або комп'ютер. Основною функцією регіональних спортивних навігаційних платформ є створення інтерактивної карти спортивних об'єктів. На такій карті відображаються стадіони, спортивні зали, басейни, відкриті майданчики, парки з тренажерами, велосипедні та бігові маршрути, а також локації для адаптивного спорту. Користувач може швидко знайти найближчий об'єкт, переглянути його опис, фото, години роботи, доступність для людей з інвалідністю, наявність тренера або інструктора та умови відвідування. Для регіонів, зокрема Харківської області, це особливо актуально з огляду на необхідність інформування населення про функціонуючі спортивні локації в умовах часткового руйнування інфраструктури.

Окрім навігаційної функції, такі платформи виконують інформаційну та комунікаційну роль. Вони містять розклад тренувань, масових спортивних заходів, змагань, фестивалів та відкритих тренувань у рамках державних і регіональних програм, таких як «Активні парки» або «Пліч-о-пліч. Всеукраїнські шкільні ліги». Користувачі можуть реєструватися на заняття, отримувати сповіщення про зміни в розкладі, нові локації або події, що суттєво підвищує рівень залученості населення до фізичної активності.

Важливою складовою платформ регіональної спортивної навігації є їх інклюзивність. Такі сервіси дозволяють окремо позначати об'єкти та програми для людей з інвалідністю, ветеранів війни, дітей та осіб старшого віку. Це дає змогу кожному користувачу знайти оптимальний формат занять відповідно до власних можливостей і потреб. Для органів публічного управління такі платформи стають інструментом реалізації політики рівного доступу до спорту та фізичної культури.

Платформи регіональної спортивної навігації також є ефективним управлінським інструментом. Вони дозволяють збирати аналітичні дані про популярність спортивних об'єктів, кількість відвідувачів, найбільш затребувані види активності та часові піки навантаження. На основі цих даних місцеві органи влади можуть приймати обґрунтовані рішення щодо розвитку інфраструктури, оптимізації фінансування, відкриття нових майданчиків або коригування програм масового та адаптивного спорту.

Крім того, регіональні спортивні навігаційні платформи сприяють розвитку партнерства між державою, бізнесом і громадськими організаціями. Бізнес може розміщувати інформацію про підтримані спортивні проєкти, спонсорські програми або пільгові заняття, а громадські організації – анонсувати власні ініціативи та заходи. Це формує єдиний спортивний простір регіону та підсилює взаємодію всіх учасників процесу розвитку масового спорту.

Таким чином, платформи для регіональної спортивної навігації є сучасним цифровим рішенням, що поєднує інформацію, комунікацію та аналітику. Вони забезпечують зручний доступ населення до спортивної інфраструктури, підвищують ефективність публічного управління, сприяють інклюзивності та сталому розвитку масового спорту на регіональному рівні, що є особливо важливим у сучасних соціально-економічних та безпекових умовах.

4) Інтерактивні системи мотивації та гейміфікації:

Розробка регіональної системи винагород та досягнень за активність у спорті. Наприклад, мешканці, які регулярно займаються спортом, отримують

бали, які можна обміняти на знижки в спортивних магазинах, участь у заходах або сувеніри. Гейміфікація створює додаткову мотивацію та залучає різні вікові групи [50].

Інтерактивні системи мотивації та гейміфікації є одним із найефективніших інструментів залучення населення до масового спорту та регулярної фізичної активності, оскільки вони поєднують фізичні навантаження з елементами гри, змагання та соціальної взаємодії. У сучасному цифровому середовищі, де увага людини постійно конкурує з різними формами онлайн-дозвілля, саме гейміфікація дозволяє зробити заняття спортом емоційно привабливими, цікавими та стійкими у довгостроковій перспективі.

Основою інтерактивних систем мотивації є використання ігрових механік, таких як бали, рівні, досягнення, рейтинги, нагороди та віртуальні відзнаки за виконання тренувань і досягнення індивідуальних цілей. Користувачі бачать свій прогрес у реальному часі, отримують миттєвий зворотний зв'язок і відчують задоволення від кожного маленького успіху. Це особливо важливо для масового спорту, де ключовим завданням є не досягнення високих спортивних результатів, а формування звички до регулярної фізичної активності.

Гейміфікація також активно використовує соціальний компонент, який значно підсилює мотивацію. Учасники можуть об'єднуватися у команди, змагатися з друзями, колегами або мешканцями свого району, брати участь у спільних челенджах і підтримувати один одного через коментарі та реакції. Такі інтерактивні системи формують відчуття спільноти та здорового суперництва, що є потужним стимулом для продовження занять спортом. Для регіонального рівня це створює можливість об'єднувати громади навколо спортивних ініціатив і підвищувати соціальну згуртованість.

Важливим аспектом інтерактивних мотиваційних систем є їхня персоналізація. На основі даних про фізичну активність, рівень підготовки та індивідуальні цілі користувачів система може пропонувати персональні завдання, адаптувати складність челенджів і поступово підвищувати

навантаження. Це дозволяє уникати перевтоми, підтримувати інтерес до занять і робити процес тренувань комфортним і безпечним для різних категорій населення, зокрема для людей старшого віку, осіб з інвалідністю та ветеранів війни.

Інтерактивні системи мотивації та гейміфікації також є ефективним інструментом для реалізації державних і регіональних програм розвитку масового спорту. Через цифрові платформи можна запускати загальноміські або обласні спортивні челенджі, присвячені здоровому способу життя, фізичній активності або відновленню після кризових періодів. Учасники таких програм відчують власну причетність до спільної мети, а органи публічного управління отримують можливість оцінювати рівень залученості населення та ефективність реалізованих ініціатив.

Таким чином, інтерактивні системи мотивації та гейміфікації є важливим елементом сучасної моделі розвитку масового спорту. Вони поєднують технології, психологічні механізми мотивації та соціальну взаємодію, сприяють формуванню стійкої звички до фізичної активності та перетворюють спорт на захопливу частину повсякденного життя, що є ключовою умовою зміцнення здоров'я населення та сталого розвитку суспільства.

5) Використання Big Data та AI для прогнозування потреб населення:

Використання технологій Big Data та штучного інтелекту є одним із найперспективніших напрямів модернізації публічного управління розвитком масового спорту, оскільки вони дозволяють переходити від інтуїтивних рішень до науково обґрунтованого прогнозування потреб населення. У сучасних умовах, коли спортивна інфраструктура обмежена, ресурси потребують максимально ефективного використання, а запити громадян є різноманітними й динамічними, аналіз великих масивів даних стає ключовим інструментом стратегічного планування [52].

Big Data у сфері масового спорту формується з різних джерел: даних мобільних додатків для фізичної активності, фітнес-трекерів, платформ спортивної навігації, електронних реєстрів відвідувань спортивних об'єктів,

результатів участі у масових заходах і змаганнях, соціальних мереж, а також статистики органів місцевої влади. Аналізуючи ці дані, органи публічного управління можуть отримати комплексне уявлення про рівень фізичної активності населення, популярні види спорту, географічний розподіл активності, вікові та соціальні особливості учасників, а також динаміку змін у спортивних уподобаннях.

Штучний інтелект дозволяє не лише аналізувати наявні дані, а й прогнозувати майбутні потреби населення у спортивній інфраструктурі та програмах. Алгоритми машинного навчання здатні визначати тенденції зростання або зниження інтересу до певних видів фізичної активності, прогнозувати навантаження на спортивні майданчики, басейни чи зали, а також моделювати сценарії розвитку масового спорту в окремих громадах або регіонах. Наприклад, на основі даних про активність мешканців можна спрогнозувати потребу у відкритті нових відкритих майданчиків у житлових районах або розширенні програм адаптивного спорту для ветеранів і людей з інвалідністю.

Особливо важливим є використання Big Data та AI для забезпечення інклюзивності масового спорту. Аналіз даних дозволяє виявляти групи населення, які найменш залучені до фізичної активності, з'ясувати причини низької участі та розробляти цільові програми підтримки. Наприклад, штучний інтелект може показати, що в окремих районах бракує доступних об'єктів для маломобільних груп населення або що певні вікові категорії потребують інших форматів занять. Це дає змогу переходити від універсальних рішень до адресної спортивної політики.

Використання Big Data та AI також підвищує ефективність фінансування та управління ресурсами. Прогнозування дозволяє оптимально розподіляти бюджетні кошти, уникати дублювання об'єктів, інвестувати у ті напрями, які мають найбільший соціальний ефект, та оцінювати результативність уже реалізованих програм. Для регіонів, зокрема Харківської області, це має

особливе значення в умовах післявоєнного відновлення, коли необхідно швидко визначати пріоритети та приймати зважені управлінські рішення.

Таким чином, використання Big Data та штучного інтелекту для прогнозування потреб населення у сфері масового спорту є потужним інструментом сучасного публічного управління. Ці технології дозволяють глибше розуміти поведінку та запити громадян, формувати ефективні та інклюзивні програми, раціонально використовувати ресурси та забезпечувати сталий розвиток масового спорту відповідно до реальних потреб суспільства.

б) Віртуальні спортивні клуби та онлайн-курси:

Створити регіональні онлайн-платформи для занять спортом, де користувачі можуть проходити курси з різних видів фізичної активності під керівництвом сертифікованих тренерів. Це особливо актуально для віддалених районів та людей з обмеженими можливостями.

Віртуальні спортивні клуби та онлайн-курси є сучасною формою організації масового спорту, що активно розвивається під впливом цифровізації та змін у способі життя населення. Вони дозволяють залучати до регулярної фізичної активності широку аудиторію незалежно від місця проживання, рівня підготовки чи наявності фізичної інфраструктури, що є особливо актуальним у сучасних умовах обмеженої мобільності, воєнних викликів та нерівномірного розвитку спортивних об'єктів у регіонах.

Віртуальні спортивні клуби функціонують як цифрові спільноти, об'єднані спільними цілями, інтересами та форматом занять. Учасники таких клубів можуть тренуватися за єдиною програмою, брати участь у онлайн-тренуваннях, челенджах і змаганнях, отримувати консультації тренерів та підтримку однодумців через мобільні додатки або вебплатформи. Важливою особливістю віртуальних клубів є їхня доступність: для участі достатньо смартфона або комп'ютера та базового спортивного обладнання, що значно знижує бар'єри для залучення населення до спорту.

Онлайн-курси у сфері фізичної культури та спорту доповнюють діяльність віртуальних клубів і охоплюють як практичні тренування, так і

освітню складову. Вони можуть включати відеоуроки з різних видів фізичної активності, програми загальної фізичної підготовки, курси з фітнесу, йоги, реабілітації, адаптивного спорту, а також навчальні модулі для тренерів і інструкторів. Завдяки можливості навчатися у зручний час і темпі онлайн-курси сприяють формуванню стійкої мотивації до самостійних занять спортом і підвищенню рівня спортивної грамотності населення.

Особливе значення віртуальні спортивні клуби та онлайн-курси мають для розвитку масового та адаптивного спорту. Для людей з інвалідністю, ветеранів війни, осіб старшого віку або мешканців віддалених громад такі формати часто є єдиною можливістю регулярно займатися фізичною активністю під наглядом фахівців. Онлайн-тренування дозволяють адаптувати навантаження, використовувати індивідуальні програми та забезпечувати безпеку занять, а також поєднувати фізичну реабілітацію з психологічною підтримкою.

З точки зору публічного управління, віртуальні спортивні клуби та онлайн-курси є ефективним інструментом реалізації державних і регіональних програм розвитку масового спорту. Вони дозволяють масштабувати успішні практики без значних фінансових витрат, охоплювати значно більшу кількість учасників та забезпечувати безперервність спортивної діяльності навіть за відсутності доступу до традиційної інфраструктури. Крім того, цифрові платформи дають змогу збирати аналітичні дані про активність учасників, оцінювати ефективність програм та коригувати політику відповідно до реальних потреб населення.

Таким чином, віртуальні спортивні клуби та онлайн-курси є важливим елементом сучасної екосистеми масового спорту. Вони поєднують фізичну активність, цифрові технології та соціальну взаємодію, забезпечують доступність і інклюзивність, сприяють формуванню культури здорового способу життя та створюють нові можливості для сталого розвитку масового спорту на регіональному та національному рівнях.

7) Цифрові волонтерські мережі для масових заходів:

Створення мобільних платформ для координації волонтерів, які допомагають у проведенні спортивних подій, фестивалів та акцій здорового способу життя. Така система підвищує залучення громадськості та забезпечує ефективну організацію заходів.

Цифрові волонтерські мережі для масових спортивних заходів є сучасним інструментом організації та координації волонтерської діяльності, який дозволяє значно підвищити ефективність проведення спортивних подій, оптимізувати ресурси та залучити широкі верстви населення до розвитку масового спорту. Використання цифрових платформ у цьому контексті відповідає загальному тренду діджиталізації суспільства та забезпечує швидкий, прозорий і структурований процес залучення добровольців до організації спортивних активностей.

Цифрові волонтерські мережі функціонують як онлайн-платформи або мобільні додатки, де потенційні волонтери можуть реєструватися, обирати заходи, які їх цікавлять, отримувати детальні інструкції та графік роботи, а також комунікувати з організаторами та іншими учасниками команди. Це дозволяє ефективно розподіляти завдання, уникати дублювання функцій і забезпечувати оперативний контроль за виконанням всіх організаційних процесів. Для регіонів, таких як Харківська область, де спортивна інфраструктура частково постраждала через війну, цифрові волонтерські мережі дозволяють швидко мобілізувати людей для проведення заходів у безпечних локаціях і відновлення спортивної активності.

Особливо цінною є інтеграція таких мереж із масовими спортивними та соціальними кампаніями. Волонтери можуть підтримувати організацію тренувань у парках, дитячих та шкільних лігах, адаптивних спортивних програм для людей з інвалідністю, реабілітаційних занять та онлайн-челенджів. Через цифрові платформи легко координувати участь великої кількості людей, вести облік їхніх годин роботи, відстежувати внесок у проєкт та мотивувати їх за допомогою системи нагород, сертифікатів або публічного визнання.

Крім організаційної функції, цифрові волонтерські мережі виконують важливу мотиваційну роль. Вони створюють відчуття спільноти, залучають молодь і активних громадян до соціально корисної діяльності та формують культуру волонтерства у сфері спорту. Волонтери отримують можливість не лише допомагати, а й розвивати власні компетенції у сфері управління подіями, комунікації, тренерської діяльності та цифрової взаємодії.

Для органів публічного управління цифрові волонтерські мережі стають інструментом планування та реалізації регіональної політики розвитку масового спорту. Завдяки аналітичним функціям платформ можна оцінювати ефективність волонтерських програм, визначати потребу в людських ресурсах, адаптувати формати заходів та підвищувати рівень залученості населення до активного способу життя. Це особливо важливо для регіонів із високою потребою у відновленні спортивної інфраструктури та активізації громадського руху.

Таким чином, цифрові волонтерські мережі для масових спортивних заходів є ефективним та інноваційним інструментом публічного управління. Вони забезпечують організаційний порядок, мотивують громадян до активної участі, сприяють розвитку масового та адаптивного спорту, підвищують соціальну згуртованість і дозволяють створювати сталі системи підтримки спортивної активності на регіональному рівні.

8) Інтеграція з медичними та оздоровчими сервісами:

Розробка рішень, які дозволяють відстежувати стан здоров'я користувачів та адаптувати фізичні навантаження. Наприклад, синхронізація з електронними медичними картками або фітнес-трекерами для формування безпечних програм тренувань для різних категорій населення, включаючи людей з хронічними захворюваннями [49].

Інтеграція спортивних цифрових платформ із медичними та оздоровчими сервісами є важливим кроком у розвитку масового спорту, оскільки вона дозволяє поєднати фізичну активність із турботою про здоров'я та перейти від формального залучення населення до системного підходу, орієнтованого на

профілактику захворювань і підвищення якості життя. У сучасних умовах масовий спорт дедалі більше розглядається не лише як форма дозвілля, а як складова системи громадського здоров'я, тому взаємодія спортивної та медичної сфер набуває стратегічного значення.

Інтеграція з медичними сервісами передбачає об'єднання даних про фізичну активність, функціональний стан організму та медичні показники в єдиному цифровому середовищі. Завдяки цьому користувачі можуть відстежувати не лише кількість тренувань чи фізичні навантаження, а й показники серцево-судинної системи, рівень фізичної витривалості, динаміку відновлення після навантажень. Такі рішення дозволяють коригувати тренувальні програми відповідно до рекомендацій лікарів і фахівців з реабілітації, що особливо важливо для людей з хронічними захворюваннями, осіб старшого віку, людей з інвалідністю та ветеранів війни.

Важливим аспектом є інтеграція масового та адаптивного спорту з реабілітаційними і психологічними сервісами. Через цифрові платформи користувачі можуть отримувати рекомендації з лікувальної фізкультури, проходити онлайн-консультації з лікарями, фізичними терапевтами та психологами, а також брати участь у спеціалізованих програмах відновлення. Поєднання фізичних вправ із контролем психоемоційного стану сприяє зниженню рівня стресу, покращенню психологічного здоров'я та формуванню стійкої мотивації до активного способу життя.

Для органів публічного управління інтеграція спортивних і медичних сервісів відкриває нові можливості у формуванні ефективної політики громадського здоров'я. Узагальнені та знеособлені дані дозволяють аналізувати рівень фізичної активності населення, виявляти групи ризику, прогнозувати потреби у профілактичних та оздоровчих програмах і коригувати регіональні стратегії розвитку масового спорту. Це дає змогу спрямовувати ресурси не лише на розвиток інфраструктури, а й на зниження захворюваності та покращення загального стану здоров'я населення.

Крім того, інтеграція з оздоровчими сервісами сприяє формуванню персоналізованих маршрутів здоров'я, коли людина отримує комплексні рекомендації щодо фізичної активності, харчування, режиму сну та відновлення. Такий підхід робить масовий спорт більш усвідомленим і безпечним, а фізичну активність — органічною частиною повсякденного життя. У регіональному контексті, зокрема для Харківської області, це має особливу цінність у період відновлення, коли фізичне і психологічне здоров'я населення є одним із ключових пріоритетів.

Таким чином, інтеграція з медичними та оздоровчими сервісами перетворює масовий спорт на ефективний інструмент профілактики, реабілітації та підтримки здоров'я населення. Поєднання цифрових спортивних рішень із медичними даними дозволяє підвищити безпеку та результативність занять, забезпечити індивідуальний підхід і створити комплексну систему, у якій фізична активність є невід'ємною складовою стійкого та здорового розвитку суспільства.

9) Інтерактивні кампанії та челенджі через соціальні мережі:

Використання соціальних мереж для організації регіональних спортивних челенджів, онлайн-змагань та флешмобів. Це допомагає популяризувати масовий спорт, залучити молодь і створити спільноту активних мешканців.

Інтерактивні кампанії та челенджі через соціальні мережі є одним із найефективніших сучасних інструментів популяризації масового спорту та фізичної активності, оскільки вони відповідають комунікаційним звичкам суспільства та дозволяють залучати широкі верстви населення у простій, емоційній і мотиваційній формі. Соціальні мережі сьогодні виконують не лише інформаційну функцію, а й формують поведінкові моделі, тому використання їх потенціалу у сфері спорту дає можливість перетворити фізичну активність на соціально привабливу та модну практику.

Інтерактивні спортивні кампанії у соціальних мережах зазвичай будуються навколо простих і зрозумілих механік участі: виконання фізичних вправ, проходження певної дистанції, регулярних тренувань протягом

визначеного періоду або участі у масових активностях з фіксацією результатів. Учасники діляться своїми досягненнями у вигляді фото, відео, сторіс або дописів із використанням спеціальних хештегів, відмічають друзів і запрошують їх долучитися. Такий формат створює ефект залученості та «ланцюгової реакції», коли інформація про спортивну активність швидко поширюється і охоплює нові аудиторії [48].

Челенджі у соціальних мережах виконують важливу мотиваційну функцію, оскільки поєднують елементи гри, змагання та соціального визнання. Люди отримують задоволення не лише від фізичної активності, а й від публічного визнання власних досягнень, підтримки з боку спільноти та відчуття причетності до спільної справи. Для масового спорту це особливо важливо, адже такі челенджі не потребують спеціальної підготовки чи складної інфраструктури і можуть бути адаптовані для різних вікових груп та рівнів фізичної підготовки.

Особливу роль інтерактивні кампанії відіграють у реалізації державних і регіональних програм розвитку масового спорту. Через соціальні мережі органи публічного управління можуть ефективно популяризувати ініціативи на кшталт відкритих тренувань, спортивних фестивалів, програм «Активні парки» або заходів з адаптивного спорту. Челенджі, спрямовані на щоденну рухову активність, можуть залучати дітей, молодь, дорослих і людей старшого віку, формуючи позитивний образ фізичної культури як частини повсякденного життя.

Крім того, соціальні мережі дозволяють інтегрувати у спортивні кампанії відомих спортсменів, тренерів, лідерів думок та активних громадян, які виступають амбасадорами здорового способу життя. Їх особистий приклад значно підсилює довіру до кампаній і мотивує підписників долучатися до фізичної активності. Для регіонального рівня це створює можливість формувати локальні спортивні спільноти та підвищувати інтерес до місцевих спортивних ініціатив. Інтерактивні кампанії та челенджі через соціальні мережі є дієвим інструментом розвитку масового спорту в умовах цифрового

суспільства. Вони поєднують комунікацію, мотивацію та соціальну взаємодію, сприяють залученню населення до регулярної фізичної активності та формують стійку культуру здорового способу життя, що є важливим чинником соціального розвитку на регіональному та національному рівнях.

Таким чином, впровадження інноваційних інструментів і цифрових рішень у сфері масового спорту є комплексним механізмом підвищення ефективності управління, залучення населення, розвитку адаптивного спорту та модернізації спортивної інфраструктури. Ці технології дозволяють забезпечити доступність фізичної активності для всіх категорій населення, оперативно реагувати на виклики сучасності, мотивувати людей до регулярних занять спортом та формувати культуру здорового способу життя, що є критично важливим для Харківської області та України загалом у сучасних умовах.

Сучасний світ диктує свої умови розвитку суспільства, у яких ключовою вимогою стає зручність, швидкість і доступність послуг, а головним інструментом взаємодії людини з навколишнім середовищем стає смартфон. Мобільний телефон сьогодні перестав бути лише засобом зв'язку — він перетворився на універсальну платформу для отримання інформації, навчання, роботи, спілкування, управління фінансами, дозвіллям і власним здоров'ям. У таких умовах усе, що є справді зручним і затребуваним, має бути доступним у смартфоні, адже саме мобільні додатки та цифрові сервіси відповідають темпу життя сучасної людини.

У сфері масового спорту та фізичної активності ця тенденція набуває особливого значення. Люди очікують, що інформація про спортивні майданчики, тренування, розклад занять, можливість запису до басейну або на групове тренування буде доступною у кілька кліків. Смартфон дозволяє швидко знайти найближчу спортивну локацію, зареєструватися на заняття, отримати нагадування, поспілкуватися з тренером або долучитися до спільноти однодумців. Саме така зручність суттєво підвищує мотивацію до регулярних занять спортом і зменшує бар'єри для участі у фізичній активності.

Крім того, смартфон стає інструментом контролю та саморозвитку. Завдяки мобільним додаткам люди можуть відстежувати рівень своєї фізичної активності, кількість кроків, пульс, прогрес у тренуваннях, брати участь у спортивних челенджах і отримувати персоналізовані рекомендації. Для масового та адаптивного спорту це особливо важливо, адже цифрові рішення дозволяють індивідуалізувати підхід до кожного користувача, врахувати стан здоров'я, фізичні можливості та особисті цілі.

У контексті публічного управління розвитком масового спорту смартфон стає ефективним каналом комунікації між державою, місцевою владою та громадянами. Через мобільні сервіси можна інформувати населення про державні та регіональні програми, масові спортивні заходи, можливості безкоштовних тренувань, а також збирати зворотний зв'язок і оцінювати потреби громад. Це дозволяє робити спортивну політику більш відкритою, прозорою та орієнтованою на людину.

Таким чином, сучасний світ справді диктує правило: усе зручне має бути у смартфоні. У сфері масового спорту це означає перехід до цифрових форматів управління, комунікації та мотивації, які відповідають стилю життя сучасного суспільства. Доступність спортивних можливостей через смартфон не лише спрощує шлях людини до фізичної активності, а й сприяє формуванню культури здорового способу життя, що є стратегічно важливим для розвитку регіонів і держави загалом.

Сучасні цифрові технології та мобільні сервіси відкривають можливість відстежувати не лише власні тренування, а й змагання різного рівня, а також активність відомих спортсменів і друзів, перетворюючи спорт на інтерактивний і соціально залучений процес. Завдяки спеціалізованим мобільним додаткам і онлайн-платформам користувачі можуть у режимі реального часу або в записі спостерігати за перебігом змагань, переглядати результати, статистику, рейтинги учасників, а також аналізувати власні досягнення у порівнянні з іншими. Такий підхід значно підвищує інтерес до масового спорту та мотивує людей до регулярної фізичної активності.

За допомогою смартфона можна підписуватися на профілі професійних спортсменів, тренерів або спортивних команд і стежити за їх тренувальним процесом, участю у змаганнях, підготовкою та результатами. Відомі спортсмени дедалі частіше діляться своїми тренуваннями, показниками фізичної форми, порадами та мотиваційними повідомленнями, що створює ефект залученості та особистого прикладу. Для багатьох людей це стає джерелом натхнення та стимулом долучатися до спорту, адже успіхи професіоналів демонструють досяжність результатів через систематичну роботу над собою.

Окрім цього, цифрові платформи дозволяють стежити за спортивною активністю друзів, колег і членів спільноти. Користувачі можуть бачити, хто і коли тренувався, брати участь у спільних челенджах, порівнювати результати, коментувати та підтримувати один одного. Такий соціальний компонент робить заняття спортом більш цікавими та емоційно наповненими, формує відчуття команди й здорового суперництва, що особливо важливо для розвитку масового спорту. Людина вже не займається спортом наодинці — вона стає частиною активної спільноти.

Відстеження змагань також набуває нового формату завдяки цифровим рішенням. Онлайн-трансляції, інтерактивні табло, мобільні сповіщення про старт змагань і результати дозволяють стежити за подіями незалежно від місця перебування. Учасники масових стартів, шкільних ліг чи аматорських турнірів можуть відслідковувати власні результати, порівнювати їх з іншими учасниками та бачити свій прогрес у динаміці. Для організаторів це спрощує управління змаганнями, підвищує прозорість та довіру до результатів.

Таким чином, можливість відстежувати тренування, змагання, активність відомих спортсменів і друзів через смартфон формує нову культуру сприйняття спорту. Спорт стає більш відкритим, соціальним і мотивуючим, а цифрові платформи перетворюють фізичну активність на частину повсякденного життя. Це не лише підвищує залученість населення до масового спорту, а й сприяє

формуванню стійкої мотивації, підтримки та здорового способу життя в сучасному цифровому суспільстві.

ВИСНОВКИ

Масовий спорт є ключовим елементом державної політики у сфері здоров'я та соціальної стабільності населення. Аналіз сучасного стану розвитку масового спорту показав, що він не лише сприяє фізичному та психічному здоров'ю громадян, а й формує активну соціально інтегровану громаду. Ефективне публічне управління у цій сфері забезпечує доступність спортивної інфраструктури та програм для всіх категорій населення, включаючи дітей, молодь, людей з інвалідністю та ветеранів війни. Розвиток спортивної інфраструктури на регіональному рівні потребує системного підходу та інноваційних рішень. Створення відкритих спортивних майданчиків, парків здоров'я, басейнів та тренувальних зон сприяє залученню більшої кількості громадян до регулярної фізичної активності. Приклади Харківської області показують, що навіть у складних умовах війни частина спортивних об'єктів продовжує функціонувати, а кількість людей, що займаються спортом, зростає завдяки державним ініціативам і програмам підтримки.

Державні програми та ініціативи, такі як «Активні парки», «Пліч-о-пліч» та розвиток адаптивного спорту, демонструють ефективність публічної політики у залученні населення до активного способу життя. Вони поєднують фізичну активність із соціальною взаємодією, мотивують громадян до регулярних занять спортом і формують культуру здорового способу життя. Інноваційні цифрові інструменти є необхідною умовою сучасного розвитку масового спорту. Використання мобільних додатків, платформ регіональної спортивної навігації, VR/AR-технологій, інтерактивних челенджів, систем гейміфікації та інтеграції з медичними сервісами дозволяє підвищити ефективність залучення населення, забезпечити персоналізацію програм та контроль за результатами тренувань і участі у змаганнях. Big Data та штучний інтелект відкривають можливості для прогнозування потреб населення та оптимізації ресурсів.

Фінансування масового спорту потребує комплексного підходу та активної взаємодії держави, бізнесу та міжнародних організацій. Державні

гранти, підтримка бізнесу через податкові пільги та залучення міжнародних партнерів дозволяють розширювати спортивну інфраструктуру, реалізовувати масштабні програми та забезпечувати сталий розвиток масового спорту навіть у складних економічних і безпекових умовах. Масовий спорт є також інструментом соціальної згуртованості та розвитку волонтерства. Цифрові волонтерські мережі, інтерактивні платформи та участь громадян у організації заходів сприяють формуванню активного громадянського середовища, підвищують рівень соціальної відповідальності та зміцнюють регіональні громади.

Сучасний розвиток масового спорту вимагає системних реформ та стратегічного планування. Для підвищення ефективності публічного управління необхідно створювати стимули для залучення бізнесу, впроваджувати інноваційні цифрові рішення, забезпечувати інклюзивність та персоналізацію спортивних програм, а також інтегрувати масовий спорт із медичною та оздоровчою системою. Попри складні умови, розвиток масового спорту в регіонах, таких як Харківська область, демонструє стійкість і потенціал для зростання. Залучення населення до регулярних занять фізичною активністю зберігається завдяки поєднанню державних ініціатив, цифрових технологій, місцевих програм та активної участі громадян, що підтверджує ефективність комплексного підходу до публічного управління у сфері масового спорту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24.12.1993 № 3808-XII (зі змін.ідопов.). URL:[<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>] (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>).
2. Про державну політику у сфері охорони здоров'я: Закон України від 19.11.1992№2801-XII(зізмін.ідопов.).URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>] (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>).
3. Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація»: схвалена Указом Президента України від 09.02.2016 № 42/2016. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42/2016>](<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42/2016>) (дата звернення: 18.12.2025).
4. Бакуменко В. Д., Князєв В. М., Сурмін Ю. П. Публічне управління: термінологічний словник. Київ : НАДУ, 2018. 224 с.
5. Нижник Н. Р., Машков О. А. Публічне управління в Україні: теорія та практика: навч. посіб. Київ : НАДУ, 2017. 304 с.
6. Круцевич Т. Ю., Безверхня Г. В. Масовий спорт і фізична культура: теорія та методика : навч. посіб. Київ : Олімпійська література, 2019. 376 с.
7. Москаленко Н. В. Соціальні функції фізичної культури і спорту. Дніпро : Інновація, 2018. 220 с.
8. Жданова О. М., Чеховська Л. Я. Управління фізичною культурою та спортом : навч. посіб. Львів : ЛДУФК, 2017. 284 с.
9. Дутчак М. В. Спорт для всіх у системі публічного управління. Київ : Науковий світ, 2020. 198 с.
10. Ковальчук В. І. Державна політика у сфері фізичної культури і спорту // Державне управління: теорія та практика. 2019. № 2. С. 45–53.
11. ВООЗ. Глобальні рекомендації щодо фізичної активності для здоров'я. Женева, 2016. URL: <https://www.who.int>.

12. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 берез. 2011 р. № 3166-VI (зі змін. і допов.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17.

13. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР (зі змін. і допов.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр.

14. Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація»: Указ Президента України від 09 лют. 2016 р. № 42/2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42/2016.

15. Деякі питання реалізації соціального проєкту «Активні парки – локації здорової України» : постанова Кабінету Міністрів України від 07 квіт. 2021 р. №326.URL:[https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2021п](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/326-2021-п).

16. Про започаткування та реалізацію проєкту «Пліч-о-пліч. Всеукраїнські шкільні ліги»: розпорядження Кабінету Міністрів України. URL: https://www.kmu.gov.ua.

17. Бакуменко В. Д., Князєв В. М., Сурмін Ю. П. Публічне управління: теорія і практика: навч. посіб. Київ : НАДУ, 2018. 352 с.

18. Нижник Н. Р., Машков О. А. Публічне управління в соціальній сфері: навч. посіб. Київ : НАДУ, 2019. 304 с.

19. Жданова О. М., Чеховська Л. Я. Державне управління фізичною культурою і спортом : навч. посіб. Львів : ЛДУФК, 2017. 284 с.

20. Дутчак М. В. Спорт для всіх у системі публічного управління. Київ : Науковий світ, 2020. 198 с.

21. Круцевич Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання: у 2 т. Київ : Олімпійська література, 2018. Т. 1. 384 с.
22. Москаленко Н. В. Соціальні функції фізичної культури і спорту в сучасному суспільстві. Дніпро : Інновація, 2019. 220 с.
23. Ковальчук В. І. Державна політика у сфері фізичної культури і спорту // Державне управління: теорія та практика. 2020. № 1. С. 62–70.
24. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР (зі змін. і допов.).URL:[<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>]
(<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>).
25. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08 верес. 2005 р. № 2866-IV (зі змін. і допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.
26. Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні : постанова Кабінету Міністрів України (затверджується на відповідний період). URL: <https://www.kmu.gov.ua>.
27. Європейська стратегія для розвитку спорту : документ Ради Європи, 2011 р. URL: <https://www.coe.int/en/web/sport>.
28. Erasmus+: програма Європейського Союзу у сфері освіти, підготовки, молоді та спорту. Брюссель: Європейська Комісія, 2014–2027. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu>.
29. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 06 жовт. 2005 р. № 2961-IV (зі змін. і допов.). URL:[<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15>] (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15>).
30. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21 берез. 1991 р. № 875-XII (зі змін. і допов.).URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>.
31. Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року : схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України

від 14 квіт. 2021 р. № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-p>.

32. Методичні рекомендації щодо організації занять з адаптивної фізичної культури та спорту/ М-во молоді та спорту України. Київ, 2022. URL: <https://mms.gov.ua>.

33. Дутчак М. В. Адаптивний спорт у системі масового спорту України. Київ : Науковий світ, 2021. 212 с.

34. Круцевич Т. Ю., Воробйов М. І., Безверхня Г. В. Адаптивне фізичне виховання і спорт : навч. посіб. Київ : Олімпійська література, 2018. 304 с.

35. Москаленко Н. В. Фізична культура осіб з інвалідністю: соціально-реабілітаційний потенціал. Дніпро : Інновація, 2019. 228 с.

36. World Health Organization. Guidelines on physical activity and sedentary behaviour. Geneva, 2020. URL: <https://www.who.int>.

37. International Paralympic Committee. IPC Handbook. Bonn, 2023. URL:<https://www.paralympic.org>.

38. Програма розвитку фізичної культури і спорту Харківської області: рішення Харківської обласної ради (чинна редакція).URL: [<https://kharkivoda.gov.ua>] (<https://kharkivoda.gov.ua>).

39. Національна стратегія зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 квіт. 2021 р. № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-p>.

40. Звіт про стан розвитку фізичної культури і спорту в Харківській області / Управління молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації. Харків, 2023. URL: [<https://kharkivoda.gov.ua>] (<https://kharkivoda.gov.ua>).

41. Круцевич Т. Ю., Безверхня Г. В. Організація та управління масовим спортом. Київ : Олімпійська література, 2019. 320 с.

42. Москаленко Н. В. Соціально-оздоровчий потенціал фізичної культури і спорту. Дніпро : Інновація, 2018. 228 с.

43. World Health Organization. Digital health strategies for public health systems. – Geneva : WHO, 2021. – 78 p.
44. Воронкова В. Г. Цифровізація як фактор трансформації публічного управління // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2020. – № 2. – С. 14–20.
45. Кравченко О. М. Інноваційні технології управління розвитком фізичної культури і спорту // Теорія та практика державного управління. – 2019. – № 4. – С. 87–94.
46. Павленко Ю. М. Використання цифрових платформ у розвитку масового спорту// Спортивна наука України. – 2021. – № 3. – С. 45–52.
47. OECD. The Governance of Sport, Physical Activity and Well-being. – Paris : OECD Publishing, 2020. – 156 p.
48. European Commission. Digital Transformation of Sport. – Brussels, 2020. – 64 p.
49. Мінцифри України. Державна стратегія цифрової трансформації України: офіц. матеріали. – URL: https://thedigital.gov.ua (дата звернення: 10.12.2025).
50. Шевченко Л. С. Гейміфікація як інструмент мотивації у сфері фізичної активності// Вісник Харківської державної академії фізичної культури. – 2020. – № 1. – С. 33–38.
51. Андрєєва О. В. Інклюзивний та адаптивний спорт у системі громадського здоров'я. – Київ : НУФВСУ, 2021. – 212 с.
52. McAfee A., Brynjolfsson E. Big Data: The Management Revolution // Harvard Business Review. – 2012. – Vol. 90, No. 10. – P. 60–68.
53. Звітніст із фізичної культури і спорту Форма № 2-ФК (річна) за 2023-2024 роки Комунальної установи "Харківський обласний центр фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»".